

אב בית הדין מסמך זה סומן ת/1187.

מר בך המסמך הבא הוא מס' 227, אשר הוגש לנאשם וקיבל סימון ת/37(116). וזנמאיר מדווח למשרד החוץ ב-4.5.1944. הוא מספר שתפסו עד כה כ-200,000 יהודים, כי נציג הצירות אצל משרדו של ה"זונדר אינזצקומנדו אייכמן" ידאג להוציא את היהודים שהם בעלי נתינות של מדינות ניטרליות או של מדינות האויב. והוא גם מדווח בפעם הראשונה על תכנית לשילוח 12,000 יהודים ליום, ארבעה טרנספורטים ליום, 3,000 יהודים בכל טרנספורט.

אב בית הדין מסמך זה סומן ת/1188.

מר בך ועוד מסמך, מספרו 158, מברק של זנמאיר מתאריך 11.5.1944. הוא מדבר כבר על ישיבת לוח-ההיסעים ושיש להתחיל בגירוש מהקרפטים ומטרנסילבניה ושהתכנון הוא ארבע רכבות ליום, בכל אחת 3,000 יהודים, כך שניתן לחזות שעד אמצע יוני שנה זו יסתיים מבצע הפינוי מאזורים אלה.

אב בית הדין מסמך זה סומן ת/1189.

מר בך כפי שאמרתי, אלה הם המסמכים שלנו עד לתאריך 15.5. ועכשיו ברצוני לקרוא לעדות את הגברת הנזי ברנד (Hansi Brand).

אב בית הדין את מדברת עברית?

העדה ברנד אני מדברת עברית, אבל לא כל כך טוב.

[העדה הושבעה]

אב בית הדין באיזו שפה את רוצה לדבר?

העדה ברנד אני מציעה שאולי, בגלל ההתרגשות, אולי אדבר גרמנית.

אב בית הדין טוב, את יכולה לדבר כפי שנוח לך.

מה שמך המלא?

העדה ברנד הנזי ברנד.

אב בית הדין עכשיו תעני, בבקשה, למר בך, עד כמה שאת יכולה בשקט, ללא התרגשות.

מר בך נתחיל בדברים פרוזאיים, גברת ברנד. את נולדת בבודפשט?

ת. כן.

ש. ואת גם הלכת לבית ספר בבודפשט?

ת. כן.

ש. כאשר היית תלמידה בבית הספר את הצטרפת לתנועה ציונית?

ת. כן.

ש. את היית גם בהכשרה ציונית?

ת. כן.

ש. ולמעשה כאשר היית בהכשרה ציונית, שם הכרת את בעלך יואל ברנד?

ת. כן.

ש. מתי התחתנתם?

ת. בשנת 1935.

ש. אחר כך ייסדת בית מלאכה ועבדת בבית המלאכה יחד עם בעלך?

ת. כן.

אב בית הדין בית מלאכה למה?

העדה ברנד לסריגה, לטריקוטז'.

מר בך גברת ברנד, היית פעילה בוועדה שנקראה "ועדה לעזרה והצלה" בבודפשט?

העדה ברנד כן.

ש. היית פעילה באותה ועדה גם לפני שנכנסו הגרמנים ב-19.3.1944.

ת. כן.

ש. את יכולה לומר לבית המשפט מה היה תפקיד הוועדה הזאת ומה היה תפקידך בה?

ת. תפקיד הוועדה שלנו היה, כמו שנאמר בשמה, "ועדה לעזרה והצלה".

אב בית הדין אני חושב שתדברי בגרמנית, כי אז תרגישי עצמן יותר נוח.

העדה ברנד (ממשיכה בתשובתה) תפקיד הוועדה היה אז לדאוג לכך שזרם הפליטים המגיע להונגריה מן השטחים הכבושים בידי הנאצים, תוגש לו עזרה כלשהי, שימצאו מחבוא בהונגריה, כי אז עדיין אפשר היה לשכן בהונגריה פליטים ולאכסנם. תפקידי היה אז – לאנשים האלה אשר לא דיברו הונגרית, לדאוג להם, לקבל אותם, לטפל בהם, להאכילם, להמציא להם דירות למען ישוכנו בהן.

מר בך מאיזה ארצות באו הפליטים אשר טיפלתם בהם לפני מארס 1944?

העדה ברנד הראשונים באו מגרמניה. אחר כך הגיעו גם מאוסטריה, מפולין, מסלובקיה ולבסוף אף מיוגוסלביה.

ש. האם הוועדה שלכם הייתה ועדה שהיתה מוכרת לפי החוק או הייתה זאת ועדה שפעלה במחתרת?

ת. כל פעולתנו הייתה בלתי חוקית ועמדה בניגוד לחוק. אסור היה לקיים כל מגע עם הפליטים, כך שכל פעולתנו הייתה בלתי חוקית.

ש. מה היה התפקיד של בעלך במסגרת הוועדה הזאת?

ת. בעלי היה בין מייסדיה של הוועדה, בין מייסדיה הראשונים, ועליה נמנו אוטו קומולי (Ottó Komoly), רו'ה קסטנר (Rezső Kasztner), שמו שפרינגמן (Samu Springmann) ובעלי.

ש. יושב ראש הוועדה היה למעשה אוטו קומולי?

ת. כן.

ש. מה היה התפקיד המיוחד של בעלך בוועדה, בייחוד אחרי ששפרינגמן נסע?

ת. אחרי ששפרינגמן עזב את הונגריה, קיבלו בעלי יחד עם רו'ה קסטנר לידיהם את המגע עם הבלדרים השונים אשר הביאו לנו את הדואר ואת הכספים מחוץ לארץ.

מר בך כבוד השופט, יש להם חשיבות מיוחדת. אני רציתי לתת גם לעדה קצת אפשרות להתרגל.

אב בית הדין זאת נעשה במשותף.

מר בך גברת ברנד, בוודאי שמעת מבעלך דו"חות על השיחות הראשונות שלו עם אייכמן?

העדה ברנד כן.

ש. את יכולה לומר מתי את ראת את אייכמן בפעם הראשונה?

ת. נדמה לי שפעם ראשונה ראיתי את אייכמן היה זה יום אחד לפני שבעלי נסע לקושטא.

ש. מה היתה המטרה של ביקורך אצל אייכמן?

ת. להלכה, כלפי חוץ היה זה עניין של קיום הקשר עם אייכמן בשעת היעדר בעלי. הייתי באה אליו כדי למסור לו ידיעות על המתרחש, ידיעות שקיבלתי מקושטא, אולם למעשה הובהר לי כי המטרה היא, לפחות ב-80 אחוזים, כפי שגם הודיעני אישית, שאני והילדים והמשפחה נישאר בבודפשט כבני-ערובה.

ש. איפה התקיימה השיחה הזאת?

ת. בשוואבנברג, במחלקת היהודים.

ש. מי היה נוכח עוד חוץ משלושתכם?

ת. איני נזכרת באיש.

ש. זכור לך כמה זמן בערך ארכה השיחה הזאת?

ת. אולי חצי שעה או שלושת רבעי שעה. כי על כל הפרטים חזר באוזני, שאל אם אני יודעת מדוע הוא נסע, מה תפקידו, ולאחר שחזר על כל הפרטים – זה נמשך זמן מה – אמר לי והדגיש שאשמור זאת בלבי, שזה דבר סוד, סוד הממלכה ושאסור לי להשמיע זאת לאיש, אוכל לשמוע זאת אני, אבל לא להשמיע לאיש אחר. אם לא, תהיינה תוצאות כל תשוערנה. הודגש כמה פעמים כי זה "סוד הרייך".

ש. גברת ברנד, אמרת קודם שמטרת השיחה היתה, כך הבנת, כדי להודיע לך שאת והילדים הנכם בני ערובה. ממה הבנת זאת? מאיזה דברים של הנאשם?

ת. קל להבין את הדבר. איני יודעת אם דווקא מילים אלה נאמרו לי, "אתם בני ערובה". איני יכולה לשחזר זאת היום. אבל ברור היה לי, כאשר אמרו לי שאסור לנו לעזוב את בודפשט וכי עלינו להתייצב יום-יום, ברור היה לנו במה דברים אמורים. מעבודתנו, מניסיונו במחתרת היה ברור לנו במה מדובר בשעה שאומרים לאדם שאסור לו לעזוב את העיר בודפשט ועליו להתייצב יום-יום, ברור למה הכוונה.

ש. דיברת על סוד הרייך. את יכולה לומר אם אייכמן חזר לפניך על סוד הרייך וסיפר לך פרטים מה בעצם ההצעה?

ת. כן, הרי הרצו באוזני את כל העניינים והסבירו לי שמדובר בשחרורם של מיליון יהודים תמורת 10,000 משאיות, וכי הדרך נמסר לבעלי כדי שימסור בארצות חוץ לארץ החופשיות על הדברים, וכדי שיקדם את העסקה.

אם עוד מותר להוסיף ולפרט, הרי התפקידים חולקו כך שבנוגע לטיפול בפליטים היה בעלי האיש אשר ארגן את "הטיול".

אב בית הדין מה זה היה?

העדה ברנד "טיולים" היה השם שהוועד השתמשה בו לציון בריחה.

מר בך גברת ברנד, אמרת לנו שאת טיפלת בעיקר באותם הפליטים שבאו להונגריה. האם אחרי ה-19 במאוס 1944 נוספו לך תפקידים נוספים במסגרת הוועדה?

העדה ברנד אפשר לומר כי לאחר ה-19 במאוס עמדה הוועדה בפני מצב אחר לגמרי והעניינים השתנו. לפני כן עסקנו בטיפול בפליטים יהודים שהגיעו להונגריה. ביקשנו להשיג בעבורם כסף, כדי לאפשר להם מחייה. אולם עם כיבוש הונגריה על ידי הגרמנים, עם כניסתם של הגרמנים להונגריה, נוספה בעיה. לא רק שהסכנה שארבה לפליטים אלה גברה כפליים, אלא הסכנה החלה אורבת גם ליהודים ההונגרים עצמם. ומאחר שראינו שהשגת ניירות נוצריים עוזרת לאנשים, הוחלט שאני אקבל על עצמי לעסוק בכל הטיפול הזה, ולהשיג ניירות נוצריים, לא רק בעבור הפליטים האלה, כמקודם, אלא גם בעבור היהודים ההונגרים, כדי שיוכלו בעזרת הניירות הלא-יהודיים האלה לרדת למחתרת.

ש. מי עזר לך בעבודה זו?

ת. המשכת העבודה הזאת היתה אולי עוד יותר קשה. העניין היה כך שהיהודים הפליטים האלה שכבר התרגלו לדבר הזה במשך זמן כה רב, אצלם היה זה כבר עניין של שגרה. הם עסקו במילוי הטפסים והחתמתם וכן הלאה, ואני הסתפקתי בתפקידי, שהשגתי את הטפסים עצמם בבתי הדפוס.

ש. היה שם במיוחד איזה מומחה שעזר לך בזה, בהשגת הטפסים.

ת. מומחה מיוחד לא היה לנו לכך. היתה לי פשוט חברה מימי בית הספר, אשר בעלה היה בעל דפוס, והוא, לאחר שכבר נצטיירה אצלו תמונה של הדברים המתרחשים בפולין ובסלובקיה, היה נכון לעזור לנו.

ש. הוא היה יהודי?

ת. כן, הוא היה יהודי.

ש. גרתם כל הזמן בדירתכם או היו לכם כמה דירות?

ת. היתה לנו דירה פרטית משלנו ששם גרנו עם ילדינו ועם כל המשפחה במשך שנים, אולם מקום זה נודע כל כך והיה כל כך מועד לפורענות, כי היו לנו עניינים כה רבים עם המשטרה, עד כי חששנו לגור שם, וכיום כניסת הגרמנים להונגריה נמצאתי במקום בשוואבנברג, והיה זה המקום אשר בו ראיתי לראשונה את אייכמן.

ש. אותם הפליטים, שסיפרת עליהם כי היית מטפלת בהם, היכן היית מטפלת בהם, להיכן הם היו באים?

ת. רוב הפליטים האלה היו מגיעים לדירתנו או לבית החרושת שלנו.

אב בית הדין מר בך, האם כל הפרטים האלה דרושים? הערתי באה בדרך כלל בסוף, זאת אני כבר יודע.

ת. כן.
 ש. אתם ביקשתם קודם רשות לבוא אליו או שפשוט הלכתם אליו?
 ת. איני זוכרת עדיין אם טלפנתי תחילה אליו או שעליתי ישר. מכל מקום, עלינו שם לדבר אתו ולהשתדל בעניין זה שמכניסים 100 איש לקרון אחד. שטחנו בפניו את ענייננו ואז הוא אמר לנו שלא נדאג, כי אין מדובר אלא ביהודים מקרפטורוסיה אשר משפחותיהם מבורכות בילדים רבים, וילדים אלה, בשל כך, אינם זקוקים לאוויר כה רב ולמקום כה רב, וכי לא יארע להם דבר.
 ש. האם הסביר לכם הנאשם מדוע יש צורך בכלל בגירויים האלה?
 ת. הסברים לא חסרו אצלם מעולם.
 ש. מה היה ההסבר במקרה זה?
 ת. הרוסים – אמר לנו – אינם רחוקים עוד משטח הקרפטים. שטח זה הופך אם כן לשטח גבול, לשטח גבולות חזיתי. החזית מתקרבת, ועל כן לא רצוי כי יימצאו שם יהודים. הוא השתמש במונח "גורמים בלתי רצויים" או "גורמים שאין לסמוך עליהם", איני זוכרת בדיוק. בכל אופן, אמר שזה צורך מלחמתי חיוני שהשטח ינוקה.
 ש. גברת ברנד, האם היתה לך תעודה מיוחדת אשר אפשרה לך לנוע באופן חופשי בבודפשט?
 ת. עוד לפני צאתו של בעלי מבודפשט הוציאו הגרמנים לכמה מאנשי הוועדה, מעובדי הוועדה, מעין תעודות חסות אשר החתומים עליהם היו: מצד הגרמנים – קרומיי (Krumey), ומצד ההונגרים אחד בשם קולטיי (Kultay). בעזרת תעודות חסות אלה אפשר היה לנוע ברחוב ללא נשיאת הטלאי הצהוב, אפשר היה לנסוע בחשמלית ולהשתמש בשאר אמצעי התחבורה. אני רוצה רק להוסיף כי רק זמן קצר בלבד היתה תעודת חסות זו בידי – עד שנעצרת. לאחר מכן לא הוחזרה לי עוד.
 ש. גברת ברנד, ספרי בבקשה לבית המשפט על דבר מעצרך על ידי ההונגרים, ומה קרה לך בזמן אותו המעצר.
 ת. באחת השבתות אחר הצהריים באו בלשי הגסטאפו ההונגרים לדירתך, ערכו חיפוש ועצרו את כל מי שהיה בבית. בתחילה לא היה לנו מושג כיצד מצאו אותנו. ישבנו כל הלילה, החזיקו בנו כל הלילה. למחרת היום קראו לי למטה ובנוכחותו של אחד מאנשי הביטחון, אחד מלשכת הביטחון, איש משירות הביטחון, הראו לי – לא הייתי מכירה אותו אחרת, לא הייתי יודעת אלמלא הראו לי – את האיש שהיה בעל הדפוס. הוא הוכה עד שקשה היה להכיר אותו עוד. היה זה בעל הדפוס שהכין לי את הניירות המזויפים.
 ש. האם גם את נחקרת? אם כן – על מה?
 ת. יום-יומיים אחרי הקונפרונטציה קראו לי לחקירה.
 ש. האם ידוע לך שמו של אחד החוקרים ההונגרים הללו?
 ת. כן, הראש עצמו ערך את חקירתי, שמו פטר היין (Péter Hain).
 ש. על מה נחקרת?
 ת. הראו לי שורת תמונות. היו אלה תמונות של החלוצים, ושאלו אותי אם עבדתי אתם, אם אני מכירה אותם, ומאחר שלא הכרתי

ש. האם באותה שיחה דובר גם על גורלם של 600 יהודים מסוימים? זכור לך הדבר?
 ת. כן, באותן השיחות דובר כבר על העניינים וגם בהצעות הנגד שחזרו מן הצד היהודי, הושמעה דרישה שבמשך זמן המשא ומתן לא יהיו עוד שילוחים לאושוויץ. וכבר קודם לכן דובר על 600 אנשים אשר נמצאו מוכנים להפלגה מקונסטנצה, דובר על כך כבר לפני כן, והודגש – אולי לשם מחווה של רצון טוב – כי אנשים אלה שיש להם כבר סרטיפיקטים יעזרו להם, ל-600 איש אלה לצאת משטח הונגריה לשטח ניטרלי. זאת היתה כל הזמן הדרישה והאנייה חיכתה מוכנה בקונסטנצה.
 ש. גברת ברנד, את רואה את הנאשם מולך, האם את יכולה לזהות אותו כאדם שאתו דיברת?
 ת. במאת האחוזים.
 ש. האם זכור לך אם היה מחוץ למשרד אליו נכנסת איזה שלט? אני מתכוון למשרדו של הנאשם, ומה היה כתוב עליו?
 ת. עוצבת מבצע מיוחדת (Sondereinsatzkommando) – IVB4 – מחלקה יהודית.
 ש. איך היית מגדירה את התנהגותו וצורת דיבורו של הנאשם, באותו יום, באותה פגישה ראשונה ביניכם.
 ת. הרושם שלי היה שהוא מבקש אווירת סחר טהורה, דבר מסחר גרידא, אנו שני צדדים לעסקה.
 ש. ואז, אחרי הפגישה הזאת, למחרת היום, בעלך נסע ולמעשה נפגשת אתו רק אחרי המלחמה?
 ת. כן.
 ש. לאחר שבעלך נסע, מתי שמעת לראשונה על גירויים של יהודים מהונגריה?
 ת. למרבה הפלצות שלי, לא שלי, אלא שלנו, כולנו התפלצנו ושמענו כי מכניסים בקצב רב את האנשים לקרונות לשילוחם. והוא הרי הבטיח בנוכחותי כי תחילה יישלחו לאוסטריה או לאיזה שהוא מקום אחר. והנה שמענו, לא ידעתי היכן בעלי, אך זה עתה יצא, ומיד שמענו שמתעניינים ומשליכים אנשים לתוך קרונות, 90-100 איש לכל קרון.
 ש. כאשר הגיעו אליך הידיעות האלה, מה החלטת לעשות?
 ת. החלטתי שבכל זאת עניין זה אינו תפקיד שעל אישה לשאת באחריותו. ניגשתי אל קסטנר והחלטנו שעוד באותו יום ייגש קסטנר להציג את עצמו ולהשתדל בעניין זה.
 ש. אצל מי?
 ת. אצל אייכמן.
 ש. עד אז ד"ר קסטנר לא הכיר את אייכמן?
 ת. לא.
 ש. האם הוא הסכים לבוא אתך?
 ת. כן.
 ש. האם הלכתם למעשה אל אייכמן ביחד?

ש. דיברת גם עם אייכמן על השאלה הזאת של ההתנהגות כלפיך בזמן מעצרך?

ת. על כך דובר רק פעם אחת מאוחר יותר, נאמר איזה משפט, שאני זכיתי בחיי. אבל צריך להוסיף כאן תיאור נוסף, ואינני יודע אם זה שייך לעניין.

ש. אולי רק תסבירי מה הכוונה?

ת. כאשר בעלי נסע ולא חזר והיו כל הקשיים במשא ומתן שלא עלה יפה והיו דברים שאמרת לי בפניו, הוא אמר בהזדמנות שזה שלא נקט צעדים נגדי, שזה שנשארתי בחיים, זה בעבור כך ששמרתי על סוד המדינה, על כך זכיתי בחיי.

אב בית הדין מי אמר את זאת, קלגס?

העדה ברנד לא, אייכמן.

מר בך גברת ברנד, כמה פעמים בערך נפגשת עם הנאשם באותם חודשים בבודפשט?

העדה ברנד מאחר שלא ערכנו פרוטוקולים איני יכולה לומר בבהירות. קשה לנקוב במספר, אולי 10, אולי 12, אולי 15 פעמים, ייתכן שיותר.

ש. ותוך איזה תקופה זה היה?

ת. אחרי שבעלי נסע, עד ספטמבר או אוגוסט.

ש. האם בדרך כלל הלכת לבד או עם ד"ר קסטנר?

ת. לעתים לבדי, לעתים עם קסטנר, ולעתים הלך קסטנר לבדו.

ש. האם את יכולה לומר לבית המשפט לאיזה מטרה הלכת לשם בדרך כלל?

ת. מטרתנו היתה תמיד אחת, הצורה אולי השתנתה מפעם לפעם. מטרתנו היתה להשיג דבר מה, לעשות דבר מה, לעזור במידה מסוימת. כך, למשל, נעצרה קבוצת אנשים וביקשנו שיעזור בשחרורם. אני זוכרת היטב כיצד דיברנו אתו על אותם צנחנים אשר הגיעו מארץ ישראל ואשר באו לפקח על המשלוח הראשון. ביקשנו שישחרר אותם, שיעזור בשחרורם. היה עניין הפליטים הסלובקיים, שכבר שלוש שנים הצלחנו להיות להם למחסה, והנה פתאום נתפסו ועמדו להטענים על קרונות. ועוד, רצינו לשלוח אותם 600 האישה האלה, רצינו שלא יישלחו אנשים ישר לאושוויץ.

ש. מה היתה תגובתו בדרך כלל של הנאשם לבקשות אלו מצדכם?

ת. תמיד היו קשיים. דובר על אווירה טובה, על רושם טוב שזה יצור בחוץ לארץ, דובר על אותם 600 איש שמבקשים היו להעבירם. היה משא ומתן, מקח וממכר, על כך. נדרשנו להכין רשימות של אותם 600 איש, נדרשנו להכין רשימות של אנשים אשר אולי יובאו מאזורי הספר, מהמחוזות השונים של ערי השדה, ששם התחילו כבר להטעין אנשים על קרונות ולרוקן את הגטאות. מדובר היה על העברתם לבודפשט. כשדרשנו, תמיד נמצא תירוץ חדש, אם לא זה אז אחר. לבסוף נמצא תירוץ חדש; אמר לנו: אין מקום. איפה נמצא בבודפשט מקום לשכן 600 אנשים אלה? אז היתה לנו עזרה גדולה מאוד מזיגמונד לב (Lev) שבא מקלוד' (Cluj) באופן בלתי חוקי לבודפשט וכששמע שקיבלנו את התשובה הזאת, טרח והכין מיד, תוך 24 שעות, מקום שהספיק לא רק ל-600 איש אלה, אלא בסופו

אותם – ספגתי מכות נאמנות. לאחר שאלות ראשונות אלה והמכות הללו הופנתה אלי שאלה שנייה: היכן בעלי.

ש. האם סיפרת להם את האמת על כך?

ת. החקירה הזאת, מחציתה היתה חקירה ומחציתה הכאה, נמשכה כשבע שעות. כמובן, מפני שלא סיפרתי ולא אמרתי דבר, הכונוי זמן כה רב. פחדתי למסור את סוד הממלכה, להסגיר את הסוד. פחדתי שלא אהיה אני זאת שבשל חולשתי אכשיל את כל העסקה, את כל העניין הזה שבו נתלינו כבקש.

ש. איך שוחררת לבסוף ולאן הביאו אותך?

ת. למחרת חקירתי הופיעו אנשי הס"ס וכל הנמצאים שם שוחררו, או יותר נכון לומר, הועברו לרשות שירות הביטחון, שירות הביטחון הגרמני, ושם שוחררתי.

ש. האמנם הודית לפני ההונגרים על זיופי התעודות?

ת. כן.

ש. בכל זאת שחררו אותך כאשר נתקבלה ההוראה מצד הס"ס?

ת. כדי להבהיר בקצרה, היתה שם שאלה של ניירות, והיו לי שני מחסנים: האחד של ניירות הונגריים והשני היה של ניירות גרמניים. ראיתי את המצב, ראיתי שלא אוכל לצאת על ידי שקרים או התחמקויות, ולכן החלטתי להסגיר משהו. הסגרת את עניין הניירות ההונגריים, כי במקרה זה ראו ההונגרים כי יש לי ניירות גרמניים לא-מזויפים, ועל כן חשבו שאין לי צורך בניירות גרמניים מזויפים, על כן הסתפקתי בהסגרת הניירות ההונגריים.

ש. אחרי ששוחררת, עם מי מאנשי הס"ס דיברת על פרשת מאסרך?

ת. כששוחררתי יכולתי בקושי ללכת, ואז העבירו אותי את המטרים הספורים האלה מן הבית אשר בו נמצאתי אל הס"ד, אל שירות הביטחון, אשר בראשו עמד קלגס (Klages). למחלקה ההיא העבירו אותי.

ש. נדמה לי שאמרת קודם "שהעבירו אותנו"; מי בעצם עוד היה במעצר אתך באותו זמן?

ת. במעצר אתי היו קסטנר ואשתו, אופנבך (Offenbach) ואשתו, אחותי, אחותו של שפרינגמן ועוד שני בחורים מקרפטר-רוסיה ואישה אחת מיוגוסלביה.

ש. וכולכם שוחררתם באותו זמן?

ת. כולנו שוחררנו.

ש. ואז הביאו את כולכם לקלגס?

ת. כן.

ש. מה אמר לכם קלגס?

ת. זה לא היה טוב. האחרים הסתלקו, אני נשארתי שם עם קסטנר לבד. נתנו לי כיסא נוח כי לא יכולתי ללכת. נשארתי שם יום תמים.

ש. האם קלגס אמר לך משהו על מעצרך?

ת. הוא העמיד פנים כאילו הוא מלא פלצות כאשר ראה אותי והוא הביע זאת בשאלתו כאשר אמר: איך אפשר כך לטפל באישה?

ת. עוד בתחילה, כשהוחל במה שכונה "הקשר המסחרי", נמסרו סכומי עתק במיליוני פגה – כמה איני יודעת. לא רק מהוועדה, אלא כסף זה נאסף מבין הקהילות של החרדים ושל הנאולוגים, ורק מה שחסר הושלם על ידי הוועדה.

ש. אולי תבהירי, גברת ברנד. את אומרת נמסרו כספים רבים. מי מהוועדה מסר את הכספים למי? האם ידוע לך?

ת. בעלי וקסטנר מסרו זאת לקרומיי. לכך אני צריכה להוסיף, גם אם זה אולי אינו שייך כל כך לעניין: הם ספרו זאת מחדש, והיה חסר שם שטר אחד בן מאה, ואותו הם דרשו.

אב בית הדין מי זה "הם"? אנחנו בכל זאת לא יודעים.

העדה ברנד קרומיי. זאת אני יודעת ממה שסיפרו לי בעלי וקסטנר. זאת לא שמעתי אני בעצמי.

מר בך אבל דיברת עם קרומיי ועם אייכמן?

העדה ברנד עם קרומיי דיברתי לעתים קרובות. לעתים קרה שהוּזְמַנְנו לשם או באנו לשם ביזמתנו, האמנו שנראה את אייכמן והיה שם קרומיי.

ש. האם היתה לכם שיחה עם קרומיי ולאחר מכן עם אייכמן? האם אייכמן היה בקי בדבר השיחה המוקדמת שהיתה לכם עם קרומיי?

ת. מובן מאליו.

ש. מתי קיבלת את ההודעה או הידיעה הראשונה מבעלך?

ת. לא הייתי רוצה לקבל על עצמי אחריות, לא לתאריכים ולא למספרים. הדברים רחוקים וקשה להעלות מחדש את מה שכאילו נקבר. על כל פנים, אני זוכרת כי המברקים הראשונים הגיעו ולפיהם הוחל במשא ומתן.

ש. האם הודעת את תוכן המברקים האלה לאייכמן?

ת. כן, ברור שמיד אחרי שהגיע כל מברק, דרכי הראשונה היתה אליו, כך שידע שמטפלים בעניין. אולם הוא לא היה שבע רצון מקצב הטיפול, כך שהיה תירוץ שמה שהבטיח כאילו לא קיים, באשר לא הופענו. אולם הרי הוא אמר, את אשר קצין גרמני מבטיח, את זאת הוא מקיים. אולם הוא לא קיים דבר.

ש. האם זכורה לך בקשה מסוימת שביקשת בקשר לשני ילדיך?

ת. כמובן.

ש. ספרי זאת בבקשה לבית המשפט.

ת. הדברים כבר רחוקים ועלי לדלג על תקופה חשובה לדעתי. היה זה באותו שלב בו עסקנו כבר ברצינות בהרכבת הקבוצה של ה-600. מובן מאליו כי הייתי נשאת ביתר שלוה ושקט בבודפשט אילו ידעתי ששני ילדי נמצאים במקום בטוח. על כן הלכתי אל אייכמן וביקשתי לשלוח את הילדים עם המשלוח. אך נתקלתי בהתנגדות נמרצת וחריפה ביותר.

המותר לי להוסיף עוד על כך? הוא אמר לי ביוהרה, כי אין זה בא בחשבון כלל. הדבר פגע בי קשות. וברגע צאתי מדירתו הרהרתי: למען השם, אם הוא מסרב בתוקף כזה, הרי העניין רציני, ואולי אם הוא מסרב לצרפם, אולי בכל זאת יובאו אנשים אלה לארצות חוץ ניטרליות. דבר זה מילאני שלוה, כי קיוויתי שאנשים

של דבר הספיק ל-3,000 איש. זה היה בסופו של דבר המחנה ברחוב קולומבוס.

אני רוצה לומר עוד שכל בנייני המוסדות היהודיים הוחרמו והפכו לאורוות ולמחסנים – אפילו בתי הכנסת.

ש. אמרת שפניתם אליו גם בעניין הצנחנים מארץ ישראל. מה היתה תגובתו על כך?

ת. תגובתו על כך היתה כי אין זה מסמכותו.

ש. גברת ברנד, האם את יכולה לספר לבית המשפט פרטים על סכומי הכסף ששולמו על ידיכם לאנשי הס"ס תמורת שחרורם של אותם 600 איש, כפי שדובר בהתחלה?

ת. בסכום המדויק איני יכולה להיזכר, כמה נתנו; אולם אני יודעת רק כי אני עצמי העברתי, מתוך התרומה של העשירים השונים אשר הועברו מרחוב קולומבוס לשווייץ, שלוש מזוודות מלאות יהלומים, זהב וניירות ערך, ואת אלה מסרתי לידי הס"ד.

ש. למי מסרת את המזוודות האלה?

ת. את המזוודה מסרתי לקלגס. הוא היה ראש הס"ד.

ש. אני רוצה להבין. מסרת את המזוודות האלה לקלגס לשמירה, או מסרת לו כי הוא היה יכול להסדיר את הוצאת היהודים מהונגריה?

ת. לכך עלי להוסיף כמה מילים לשם הבהרה. לא היה אז פשוט כל כך ליהודים להחזיק בזהב ובדברי ערך, כי אחרי מעצרנו נשדדנו ולא היה כל ביטחון שמא רשות גרמנית אחרת תיקח מאתנו הכול ללא כל הבטחה. והוא הרי רצה להופיע בפנינו תמיד כמיטיב עמנו; ועל כן פנינו אליו ואמרנו שאין לנו היכן להחזיק את הכסף. אמרנו: טוב, אם נאסוף את הכסף, היכן נחזיק אותו? הרי אין לנו מיום ליום אפילו איפה לישון. ואז הוא אמר והציע: טוב, נקבל זאת לשמירה אצלנו.

ש. האם הודעתם על מסירת המזוודות לקלגס גם לאייכמן?

ת. אם לומר זאת בגלוי – איני נזכרת עתה. היו אלה שלוש סמכויות שונות. אולם לבסוף התברר לנו כי לכולם היו ידיעות מלאות באותו העניין. כך שאם לא אני עצמי מסרתי לאייכמן, הרי קלגס מסר לו. על כל פנים הוא ידע על כך.

ש. האם ידוע לך לאן הגיעו המזוודות האלה?

ת. אחרי צאת המשלוח הובאו אל קלגס שני מומחים כדי שיערכו רשימה וירשמו את תוכן המזוודות, ולאחר מכן המזוודות נמסרו לבכר (Becher).

אב בית הדין שלוש המזוודות נמסרו לבכר?

העדה ברנד כן.

מר בך האם דיברת גם עם קרומיי וויסליצני על העסקה הזאת?

העדה ברנד לא דיברתי מעולם עם ויסליצני.

ש. עם קרומיי דיברת?

ת. עם קרומיי – כן.

ש. ידוע לך על כספים ששולמו לקרומיי מחוץ למסגרת המזוודות האלה?

ש. האם את ידעת כמה אנשים מגורשים בכל יום? האם אמרו לכם זאת?

ת. הדבר הזה פורסם, באופן רשמי וגלוי לגמרי על ידי אייכמן עצמו, כי יום-יום משולחים 12,000 איש.

ש. האם ידעתם גם לאן?

ת. הוא אמר פעם באופן גלוי לחלוטין: טלגרפי נא לבעלך כי אני מפעיל את הטחנה (dass ich die Mühle laufen lasse).

ש. אולי תאמרי לבית המשפט באיזה הקשר זה נאמר ומה הבנתם? באיזה הקשר ועל מה דובר אז?

ת. במאה אחוזים לא אוכל להיזכר בכך. אך היו כל מיני הבטחות, כעין זו שהוא יניח 15,000 על הקרח, וכן עניין זה או אחר עוד. אולם דבר לא קיים. ושאלנו אותו מה נודיע בחוץ לארץ, ואז הוא ענה: "את יכולה להודיע לבעלך כי אני מפעיל את הטחנה ואני חושש במאומה".

אב בית הדין מר כך, אני רואה שמר ברנד נמצא באולם. איני יודע אם הוא כבר גמר את עדותו. נבקש אותו לצאת עד גמר עדות זאת.

(למר ברנד) טרם סיימת עדותך, ועל כל פנים אין זה בטוח אם סיימת אותה. המתן נא בחוץ.

מר כך גברת ברנד, כשהוא אמר Ich lasse die Mühle laufen, האם ידעתם לאיזה Mühle (טחנה) הוא מתכוון ובאיזה מקום?

העדה ברנד כאשר הציע לנו הצעה זו, ידענו מיהו בעל דברנו. כאשר הציע מיליון יהודים תמורת סחורה, כי אז הבינונו ולא היינו צריכים עוד הסברים נוספים מה פירוש "להפעיל את הטחנה". אלה היו כמוכן תאי הגזים.

ש. האם למעשה הודעתם את הדברים האלה בחוץ לארץ?

ת. כן.

ש. דיברת על האנשים שהיו צריכים להיות מועברים לאוסטריה, auf Eis gelegt, שהיו צריכים "לשים אותם על הקרח" באוסטריה, תוכלי לספר לבית המשפט פרטים בדבר השיחה שקיימתם עם אייכמן על הנושא הזה, איזה אנשים צריך לשלוח, איזה אנשים לא צריך לשלוח, ולאן צריך לשלוח אותם.

ת. תמיד דיברנו למען כל מי שהיו עוד בחיים. ועוד: תמיד צריך היה לעשות פשרות, אפילו בעת המשא ומתן. וכך הגענו לידי כך, שהוא הבטיח שבסופו של דבר הוא שולח אותם 15,000 לאוסטריה, ללא מיון.

ש. על איזה 15,000 מדובר כאן?

ת. אלה שנועדו להיות מה שהוא כינה כבר מראש כיהודים "המונחים על הקרח".

ש. אם כן, מה הוא אמר? איזה אנשים הוא רוצה לבחור לשם כך?

ת. הוא רצה בעיקר כשירים לעבודה היכולים לעבוד, ואילו אנו במשא ומתן ובשיחות רצינו להציל משפחות שלמות. הוא הבטיח... לא אוכל עוד להיזכר בדיוק, אבל עלי עוד להוסיף כי שטחים נוספים פונו מדי פעם מיהודים. לבסוף הגיעו הדברים לידי כך שהחליפו את הרכבות, ואנשים יחידים, 15,000 או 16,000, אמנם הגיעו לשטרסהוף (Strasshof).

אלה, אשר בקושי רב כל כך שכנענו אותם לעלות לרכבת, יובאו בכל זאת לחירות.

ש. אולי תספרי עוד קצת ותסבירי לבית המשפט מה היה הקושי ומה היה תפקידך בעניין זה לשכנע את האנשים לעלות לרכבת.

ת. האנשים פשוט לא האמינו. הם לא לקחו דברים אלה ברצינות, כי יובאו לארצות חוץ ניטרליות. לפי ניסיון השנים ומכל אשר שמעו לא קרה עוד שיהודים הובאו לארצות חוץ ניטרליות. אז טרם ידעו על אודות משפחת וייס אשר הובאה כולה לפורטוגל. אפילו הפליטים שחיו בהונגריה באופן בלתי חוקי, סירבו להצטרף וטענו כי הם מעדיפים את הביטחון בבונקר ולא ייכנסו למחנה קולומבוס.

ש. ואת למעשה רצית שהילדים שלך יסעו באותה רכבת?

אב בית הדין הרי זה ברור כבר ממה שאמרה ושהיא לא השיגה זאת מאייכמן.

העדה ברנד עלי להוסיף עוד, אם כי זה יצלצל כך, כפי שלא ירצו להאמין בזאת. הכנסתי בכל זאת את ילדי למחנה למען תופץ הידיעה הזאת ולמען ידעו שאף הגברת ברנד שולחת את ילדיה ועל כן לא יקרה למשלוח מאומה ויש להאמין למשלוח.

אב בית הדין זה חשוב מאוד, אבל תשאירי למר כך לומר מה חשוב לנו במשפט זה ומה לא.

מר כך גברת ברנד, רק זאת תסבירי לבית המשפט. אחרי כל הדברים שהיו ידועים גם לאחרים, אבל היו ידועים גם לך, על סמך מה האמנת שהקבוצה הזאת באמת תלך לארץ ניטרלית?

אב בית הדין היא תיארה זאת, מר כך, היא אמרה כבר כי אייכמן אמר לה "זה לא בא בחשבון לצרף את ילדיך" ואז עלה על דעתה שדבר זה רציני.

מר כך מה שרציתי לשאול אותה הוא, אם היתה עוד איזה סיבה שהניעה אותה לחשוב כך.

אב בית הדין איני חושב שכל זה הוא חשוב. זה חשוב, כפי שאמרתי, אבל אנחנו לא נגיע לסוף.

מר כך עוד שאלה, אם העדה תוכל לענות עליה.

העדה ברנד מעולם לא הייתי שולחת את ילדי לולא ידעתי כי בעלי נמצא בחוץ לארץ. זה הוסיף לי תחושת ביטחון, שהרי הוא שלח אותנו לנהל משא ומתן וחשבתי כי לא יושמדו לפני שמשא ומתן זה יגיע לסיומו.

ש. אמרת לנו שהכסף שנמסר לקלגס הגיע בסופו של דבר לבכר. האם את אישית הכרת את קורת בכר?

ת. הכרתיו אישית, אך לא הייתי אתו במשא ומתן. הכרתי אותו פעם, אך לא היה לי כל מגע אחר.

ש. האם ידוע לך מי קבע למעשה איזה סכומים צריך לשלם בשביל שחרור האנשים?

ת. בעניין זה היה ג'ונגל, כי כל אחד נקב בסכומים, הן אייכמן והן בכר.

ש. ולא ידעתם מי קובע למעשה?

ת. לא. אני לא ידעתי זאת.

ת. שלחנו מצרכי מזון. שלחנו אחריהם שלושה קרונות מצרכי מזון, ואף שלחנו כאלה בעקבותיהם.

ש. אותו מחנה שהזכרת, אותו מחנה קולומבוס, מי היה בעצם הממונה עליו, מי שמר עליו, למי היתה השליטה עליו?

ת. תחילה הגרמנים נתנו משמר, ואלה ניצבו בשער, כך שאיש לא יכול היה להיכנס ללא היתר.

ש. זה, את אומרת, היה בהתחלה?

ת. כן.

ש. ואחר כך?

ת. איני רוצה להיכנס כאן לסיבות של מדיניות פנימית, אולם לפי הסכם, הגרמנים מסרו רשמית להונגרים – בנוכחות קרומיי – את המחנה. וכך, נשאר המחנה למעשה ללא משמר.

ש. גברת ברנד, את זוכרת שיחה עם אייכמן אשר בה הוזכר המופתי של ירושלים?

ת. כן.

ש. ספרי בבקשה לבית המשפט על מה דובר אז ומה נאמר.

ת. היה זה כאשר דרשנו להביא את אותה אנייה מקונסטנצה (Constanza) במישרין לארץ ישראל. אז הוא העלה את הנימוק כי אינו יכול להרשות זאת לעצמו, כי יש לו יחסי ידידות טובים עם המופתי, ואין הוא רוצה להיכנס עמו בוויכוח. כך שיש לשלוח את האנייה לשטח ניטרלי כלשהו.

ש. כאשר התברר לך שבעלך אינו חוזר, ושכפי הנראה השליחות לא הצליחה, האם דיברת על זה עם אייכמן?

ת. איני יודעת אם דיברתי על כך קודם עם אייכמן או עם קלגס, אך מובן כי היה עלינו לדבר על כך.

ש. איך התייחס הנאשם לגבי ההתפתחות הזאת?

ת. בנוגע לאי-שובו של בעלי הוא אמנם כעס ורגז, אך לא משום שלא בוצעה המשימה אשר הטיל עליו, אלא פשוט שעוד יהודי נמלט ממנו. במצפון שקט אני יכולה לומר כי כאשר לעסקה הוא היה שבע רצון שהיא לא יצאה אל הפועל.

אב בית הדין גברת ברנד, כך הבנת את דבריו, אבל את יכולה לומר לנו מה הוא אמר?

מר כך על מה את מבססת מסקנתך זו?

העדה ברנד אני יכולה לנמק זאת כך: הוא התבטא בגלוי ואמר: את רואה, איש אינו רוצה להחזיק ביהודים שלך, ועלי להוסיף ולהחזיק בהם.

אב בית הדין האם הוא היה שבע רצון כי הוא מחזיק בהם או לא?

העדה ברנד הוא היה מרוצה מאוד על כי ידו חופשית ואין העסקה יוצאת אל הפועל והוא יכול לשלחם מבלי שאיש יבוא אליו בטענות. מותר לי להוסיף כדי להבהיר זאת. קשה לומר זאת בקצרה, שם היה לא רק הוא, שם היה למשל גם קרומיי. ואפשר להבחין...

אב בית הדין שאלו אותך רק על אייכמן.

ש. האם את זוכרת כי בעניין היהודים שצריך היה לשלוח לשטרסהוף היתה שיחה שנסבה על חומר ביולוגי חיובי או שלילי? האם את יכולה לומר לבית המשפט פרטים על כך?

ת. הוא, למשל, לא היה מעוניין ביהודים מקרפטורוסיה, כי אלה היו "יהודים חיוביים".

ש. מה פירוש הדבר "יהודים חיוביים"?

ת. הם היו יהודים בנפשם ובגופם. בקשר לכך עלי לומר כי הונגריה היתה אז ארץ של מתבוללים, היו בה הרבה נישואי תערובת.

ש. במה היה מעוניין?

ת. ביהודים בעלי ערך אתני, etnisch wertvolle Juden behalten.

ש. הוא רצה לשמור על היהודים האלה? הוא רצה להחזיק בהם או לא?

ת. הוא לא רצה להוסיף ולהחזיק בהם.

ש. לא הבנתי את תשובתך, הוא לא רצה להציל אותם או להפך?

ת. הוא לא רצה להחזיק ביהודים בעלי ערך אתני.

השופט הלוי מה נקרא behalten?

העדה ברנד הוא לא רצה להותירם בחיים.

מר כך כלומר, את אלה בעלי הערך האתני הגדול הוא לא רצה להשאיר בחיים?

העדה ברנד לא רצה.

ש. מי למעשה היו היהודים שנשלחו לשטרסהוף? ידוע לך מאין הם הובאו?

ת. אם אני זוכרת היטב, מדברצן (Debrecen) או מהסביבה הזאת, סביבה הונגרית בהחלט.

ש. הזכורה לך שיחה שקיימת עם הנאשם בקשר להבאת ילדים לבודפשט?

ת. כן.

ש. תמסרי בבקשה פרטים לבית המשפט.

ת. כן. שוב עלי לומר כמה משפטים להבהרה. כל פעולתנו היתה: מלחמה של יום-יום בטחנות רוח. אשר בנינו יום אחד וקיוונו שיצרנו משהו – למחרת היה כאין וכאפס. כך היינו צריכים מדי פעם להגביל את דרישותינו וכך הגבלנו את עצמנו לפחות לילדים, לבל יובלו לאושוויץ ויישארו בהונגריה ואנו נטפל בהם. עקב כך קיבלתי תשובה שלילית. אני יכולה היום להיזכר במאת אחוזים בחילופי הדברים, אולם, פסוק אחד נשאר חרות בזיכרוני, אותו אמרתי לו: "כפי הנראה אין לך עצמך ילדים, משום כך אין לך רגש רחמים". על כך גער בי ואמר: "את מרשה לעצמך יותר מדי גברת ברנד, אם כך את מדברת אל נא תבואי אלי יותר".

ש. האם למעשה השגת משהו בקשר לילדים?

ת. מאומה לא.

ש. אותם יהודים שהזכרת בשטרסהוף, מי צריך היה לשלם בעבור הכלכלה שלהם?

ש. בני כמה היו אותם האנשים אשר השתתפו בטור הזה, ב"פוסמארש" הזה?

ת. אלפי אנשים.

ש. בני כמה?

ת. בני כל הגילים, זקנים וילדים. קשה להגיד גיל. כל הרחוב היה שחור, הכול שחור, וקשה היה להבחין. אבל היו שם ילדים, עמדו ליד האם או ליד האב, ליד הסב או הסבתא.

ש. מה היה מזג האוויר?

ת. גשם זלעפות.

ש. מה היתה תגובת הקהל אליהם?

ת. הטובים בהם הסתכלו בעיניים חסרות הבעה, האחרים – היו מרוצים על כי קרבנות ההפצצות יקבלו את דירותיהם הטובות יותר של היהודים.

ש. האם את וד"ר קסטנר עשיתם איזה פעולה בעניין זה?

ת. אנחנו הלכנו, ובמקום שהצלחנו – לקחנו את הילדים. ההבטחה הרשמית של אייכמן היתה שהוא צריך, איני יודעת כמה אלפי אנשים, 50,000 או 60,000 לשם הכנת ביצורים. ובהיעדר אמצעי תובלה הוא נאלץ לשלחם ברגל.

אב בית הדין את שמעת ממנו את הדברים האלה?

העדה ברנד לא, שמעתי זאת מפי קסטנר.

מר כך האם הלכת אל הנאשם בעניין זה?

העדה ברנד קסטנר הלך לאייכמן.

ש. איפה היית את אז?

ת. אני חייתי במונית וקסטנר נכנס אל אייכמן. הוא אמר לו כי ראה שלא רק כשירים לעבודת ביצורים נלקחים, אלא אף ילדים, נשים, קשישים וזקנים. והתשובה היתה: "מה אוכל לעשות? יהודי בודפשט התחבאו ואין לי לקחת אלא את אשר אני מוצא".

ש. את ראית את האנשים האלה רק בסביבות בודפשט?

ת. כן.

ש. עוד דבר אחד, גברת ברנד. באותה השיחה האחרונה שהיית לך עם אייכמן, האם הוא הביע נכונות איזו שהיא לדבר על עסקות אחרות בעניין הצלת יהודים?

ת. בהזדמנויות שונות, וכאן עלי לומר כי הוא הרבה לשתות, ואז אפשר היה להריח מפיו את ריח יין השרף עד למרחוק, במקרים כאלה הוא נטה לשיחה ורצה להראות מה רבה הבנתו בענייני יהודים. והוא הזכיר כי העביר תמורת מרקים גרמניים טובים נייר טואלט לארץ ישראל והיה מרוצה על כי היה זריז כל כך והעביר נייר טואלט תמורת מרקים.

ש. לא זה, התכוונתי לעסקות מסוג אחר. כאשר דיברתם על כישלון השליחות של בעלך והוא הביע את שביעות רצונו, כפי שאת תיארת, האם הוא הביע נכונות לבצע עסקות אחרות של הצלת יהודים או הימנעות משילוח יהודים לאושוויץ תמורת כסף?

ת. כמובן, על בסיס אחר. אולם לא יצא מזה מאומה. כאשר נודע

מר כך זה עתה התכוונתי לשאול אותך אם היתה התנהגות שונה אצל האחרים.

העדה ברנד איני יכולה לומר שקרומי היה מיואש, תמיד שאף להשפיע עלינו שנגביר, שנכתוב, שנטלפן, על כל פנים – שהעניין יצא אל הפועל.

ש. את אומרת שהוא גם עשה זאת בנוכחות אייכמן או שעשה זאת בנפרד?

ת. זאת לא אוכל לומר.

ש. גברת ברנד, התקופה שאנו קוראים לה בדרך כלל "תקופת ההפוגה", דהיינו בין סוף הגירושים ביולי ועד ההפיכה ב-15 באוקטובר, כמה התבטאה אז הפעילות שלכם, פעילות הוועדה בבודפשט בעיקר?

ת. בראש ובראשונה, ואחד הדברים החשובים – היינו ללא כסף. שוב ניסינו, וכאן עלי להוסיף עוד משפט, באותה תקופה כבר פעלנו בחסות הצלב האדום. מטעם הצלב האדום הבינלאומי נוסד אגף אשר עמד בראשות אוטו קומולי. באותה תקופה כבר קיבצו את היהודים, לא ריכזו אותם בגטאות, אלא בבתי יהודים. בתים שונים סומנו כבתים של יהודים ושם רוכזו היהודים. בתים אלה סומנו בטלאי צהוב והשער נסגר והותר ליהודים לצאת רק בין השעות, איני זוכרת בדיוק אם היה זה בין 4 ל-5 או בין 3 ל-4. על כל פנים, חנויות המזון היו כבר סגורות או שלא היה להן כבר מה למכור. אז צצה בפנינו בעיה חדשה – בעיית השגת המזון והכסף. באותה תקופה למרות השקט היחסי ששרר היו תקריות ביניים קטנות, כגון: לגבי קבוצת החלוצים מבנדז'ין (Będzin) ומסוסנוביץ (Sosnowiec).

ש. האם חשבתם אז שהסכנה חלפה, הסכנה ליהדות בודפשט?

ת. לא יכולנו להאמין בכך, כי באופן רשמי נאמר אומנם כי הס"ס יצא את בודפשט, אולם אמרו שקבוצה אחת יצאה מצד אחד ואילו קבוצה שנייה או שתי קבוצות נכנסות מהצד האחר, ואפילו אייכמן עצמו נשאר בהונגריה.

ש. גברת ברנד, את זוכרת את התקופה לאחר ההפיכה של שלשי (Szalasi) ב-15.10.1944?

ת. בתקופה הזאת, תקופת שלשי, איני יכולה להיזכר היטב, אולם אז לא היה לי מגע עם אייכמן.

ש. האם בתקופה הזאת זכורה לך הפרשה של ההולכה ברגל, ה"פוסמארש"? מה פעלת את בעניין זה, ומה ראית את בעניין זה?

ת. אני חושבת כי הרבה כבר נשמע כאן על כך וחוששתני כי אוצר המילים שלי דל מדי מכדי לתאר מה שהתרחש אז ברחובות בודפשט.

ש. אולי תספרי בכל זאת?

ת. בקצרה, הוציאו והריצו את האנשים מהדירות לחצרות. ירד אז גשם זלעפות בבודפשט. הוציאו נשים, ילדים, גברים, צעירים, והחזיקו אותם עד אשר באה קבוצת הס"ס שעסקה בקיבוצם. הריצו אותם לרחוב. איני יודעת מה היה אורכו של טור כזה, אולם הרחוב היה כאילו מלא בנמלים.

ש. אמרת כי אייכמן לא קיים את הבטחתו, והאם קוימו התנאים בהם התנה את מילוי הבטחתו?

ת. כן, זה הלוא היה הדבר אשר הבטיח, להוציא 600 אנשים מערי השדה ולשלחם לארצות חוץ ניטרליות.

ש. האם לא היה הדבר הזה קודם לכן, והאם לא העלה הוא מצדו מספר זה של 600 ל-800?

ת. אבל רק במילים.

ש. נקבת פעם בשמו של בכר. האם היה זה אוברשטורמבנפירר בכר האיש שטיפל בענייני הכספים?

ת. כיצד היה הדבר שם בהייררכיה, על כך לא אוכל לתת תשובה מדויקת, כי אני עצמי לא נשאתי ונתתי עם בכר.

ש. האם לא אמר לך ד"ר קסטנר כי בכר מפציר ודורש יותר, אפילו יותר מאייכמן?

ת. זה אומנם ייתכן, אך איני נזכרת. לא אוכל לאשר זאת בביטחון של מאה אחוזים.

ש. בעלך העיד כי דיבר עם בכר אחר המלחמה על אודות שאלות שונות. האם היה גם ד"ר קסטנר אצל בכר?

ת. אחרי המלחמה?

ת. כן.

ת. לפי ידיעתי, לא אוכל לומר זאת במאת האחוזים, קסטנר דיבר עם בכר אחרי המלחמה בנירנברג (Nürnberg).

ש. האם לא פגש בו לאחר מכן, כאשר בכר היה כבר חופשי?

ת. על מה שהיה לאחר מכן איני יודעת.

ש. האם קסטנר לא אמר לך כי הוא חייב תודה רבה לבכר?

ת. על זאת לא אוכל להשיב. היינו אסירי תודה לבכר על מה שעשה.

אב בית הדין גברת ברנד, את צריכה לענות על כל שאלה ששואלים אותך.

העדה ברנד לא אוכל לתת תשובה.

ש. מדוע לא?

ת. איני יודעת.

אב בית הדין השאלה היתה: האם הוא אמר לך כי הוא חייב תודה רבה לבכר על מה שהוא עשה?

ת. איני זוכרת.

ד"ר סרבציוס אין לי עוד שאלות אל העדה.

אב בית הדין גברת ברנד, את עוד תמשיכי בעדותך מחר בשעה 09.00 בבוקר. נגמור קודם את עדותה של גברת ברנד, אחר כך, אם יהיה צורך בכך, נמשיך בעדותו של מר ברנד.

לנו מקושטא במברק על סיום המשא ומתן הטרומי, באנו בהצעה כי עד לסידור ננסה אנו, בהונגריה עצמה, לנהל משא ומתן קבוע, לא על הבסיס הישן של המשאיות, כי אם על כך כי ננסה להשיג בהונגריה עצמה ואף בסלובקיה סחורות שונות אשר היו דרושות להם ביותר.

ש. זה הצעתם אתם. האם הוא הסכים להצעות אלה?

ת. איני יודעת אם הוא קיבל או בכר קיבל זאת לידי, על כל פנים הוספנו לנהל משא ומתן והסחורות – מחציתן הגיעו ומחציתן הובטחו לבכר. על כל פנים אייכמן ראה כי היה המשך למשא ומתן.

ש. גברת ברנד, את היית למעשה בבודפשט עד לכיבוש הרוסי?

ת. הייתי בבודפשט עד 1946.

מר כך תודה רבה.

אב בית הדין ד"ר סרבציוס.

ד"ר סרבציוס גבירתי העדה, דיברת על אודות ההצעה. האם השתתפה הז'נדרמריה ההונגרית בקיבוץ היהודים?

ת. אני עצמי לא ראיתי אז בבודפשט ז'נדרמריה.

העדה ברנד תעמדי על דברי עדותך גם אם אצביע על כך שקיים דו"ח של ועדה דיפלומטית שוודית ומעורבת, בו מוזכרת הז'נדרמריה ההונגרית?

ת. הטעמתי בעדותי כי אני ראיתי רק חלק מההצעה הזאת, בחלק מסוים של בודפשט, ואני אישית לא ראיתי.

ש. אמרת כי אייכמן החזיק ככת ערובה כאשר בעלך נסע לקושטא למשימה זאת?

ת. כן.

ש. האם אמר לך כי עליו להתייצב בכדי להבטיח שבעלך יחזור ולא ירמה, לבל יתפוצץ כל העניין כבועת סבון, האם אמר לך כי משום כך עליו להתייצב?

ת. בכך איני נזכרת.

ש. האם להצעתך לצרף את ילדיך לרכבת זו של ברגן-בלזן (Bergen-Belsen) אמר כי אף על הילדים להישאר, לבל תישארי את לבדך ויהיה עליו לשמור עליך למקרה שבעלך לא יחזור?

ת. אוכל רק לחזור על אשר אמרתי בקשר לדבריו, כי לילדים לא יינתן לצאת.

ש. האם סיפר לך בעלך על הצעה כי ישוחררו עשרה אחוזים של היהודים לפי שעה, אף אם טרם ניתנה הצעה ברורה, אם רק יחלו במשא ומתן?

ת. כן.

ש. האם הוא שמח על כך?

ת. שמחנו נוכח כל סיכוי שעורר תקווה להציל יהודים.

ישיבה מס' 59

ט"ז בסיון תשכ"א

(31 במאי 1961)

ש. מה שאני רוצה לדעת הוא, אם באמת היה הסכם או אם זאת היתה רק העמדת פנים כלפי אייכמן או כלפי הגרמנים. את זאת אני רוצה לדעת.

ת. על כך לא יכולתי אז לתת תשובה. כפי שזה הגיע מקושטא, אני רק יכולתי לקרוא זאת מילולית. אם זה כן נחתם או לא נחתם – על כך לא יכולתי לדעת. יכולתי רק לקרוא את הנוסח כפי שהיה כתוב.

ש. עם המברק הזה הלכת אל אייכמן?

ת. כן.

ש. הראית לו את המברק, או רק סיפרת לו מה כתוב שם?

ת. לא. כמוכן שהיה עלינו להראות את המברק.

ש. ומה היתה תגובתו?

ת. איני יכולה לומר, קשה לי להיזכר באופן מילולי במאת האחוזים אחרי שנים רבות כל כך; אולם תגובתו היתה, לא אוכל לומר שהיתה חיובית. אך כאשר ראה את המברק על הסכם הביניים, הוא אמר שזאת עדיין אינה תשובה של היענות לדרישתו וכי יהיה עלינו לחכות עד אשר יגיע ההסכם עצמו. על כל פנים, הוא רואה בזה סימן טוב.

ש. עכשיו, גברת ברנד, נחזור לימים האחרונים לפני שבעלך עזב את בודפשט. אני מבקש ממך, עד כמה שאפשר, לומר לנו בקשר למדובר, בקשר לעסקה הזאת, מה שמעת מפי אייכמן עצמו ומה שמעת מפי בעלך. קודם כל, אולי תחשבי על השיחה שהיתה ביום שלפני הנסיעה בין אייכמן, בעלך וביניך, ותגידי לנו מה אמר בשיחה הזאת אייכמן על העסקה הזאת.

ת. אין להפריד בין שני הדברים, כי שניהם היו בעלי אותו תוכן. סוף סוף לא היה זה מאורע יום-יומי, שמישהו בא מצד הגרמנים בהצעה של מיליון יהודים תמורת 10,000 משאיות. בעלי לא יכול היה להתבטא או להוסיף משהו על כך. כאשר קיבלתי את תפקיד הקישור בין בעלי ובין אייכמן היה ברור רק כי הוא נוסע לארצות חוץ ניטרליות כדי להשיג את 10,000 המשאיות הללו, ואלי אף אותם הדברים אשר נראו בעיני אייכמן כזוטות – כמו תה וסבון.

סליחה, לא נתכוונתי לומר שזה היה בין בעלי וביני, כי לזה לא היה צורך במתווך. זה היה צריך להיות: תפקיד התיווך היה צריך להיות בין הוועדה ובין אייכמן.

ש. אין לי כל טענות, אני רק רוצה להבהיר. אני מבין שאת היום לא יכולה להבחין בין מה ששמעת מפיו של אייכמן ובין מה ששמעת מפיו של בעלך. הבנתי נכון? כך את אומרת?

ת. כן.

ש. האם שמעת בזמנו משהו על 100,000 יהודים שישארו, או שלא יגורשו במקרה שבעלך יחזור עם תשובה חיובית?

ת. כן. זו היתה אחת ההצעות של אייכמן שהוא ייתן 100,000 יהודים כמפרעה.

ש. האם את זוכרת מפי מי שמעת את הדבר הזה, מפי אייכמן או מפי בעלך?

ת. משני הצדדים.

אב בית הדין אני פותח את הישיבה החמישים ותשע של המשפט. שוב כמה עניינים סידוריים. בקשר עם גביית עדותו של נובק (Novak) אתם כבר יודעים כמה זמן דרוש לכם, מר האזנר, כדי להכין את השאלון שלכם?

היועץ המשפטי כן. אנחנו נשתדל להמציא אותו עד מחר בבוקר.

אב בית הדין אני מעריך זאת. ד"ר סרבציוס, אדוני לא נתן לנו את הכתובת המלאה של נובק, כתוב רק "וינה".

ד"ר סרבציוס הוא נמצא במעצר בווינה. כמדומני שכתוב בנוסח – מכלאת מעצר, וינה.

אב בית הדין זה לא כתוב, אבל נוסיף זאת.

מה שמו הראשון של נובק – פרנץ?

ד"ר סרבציוס לא ידוע לי, אך בוודאי שיהיה ידוע לבית המעצר. היועץ המשפטי במידה שידוע לנו מן המסמכים שמו פרנץ נובק.

אב בית הדין סליחה, ד"ר סרבציוס. במקום אחר כתוב "במעצר בווינה".

אני מבקש את סליחתו. גם אני לא ראיתי זאת. זה לא על יד השם, אלא יותר מאוחר.

החלטה מס' 63

אנו מחליטים לבקש מבית המשפט האוסטרי לגבות את עדותו של פרנץ נובק, הנמצא במעצר בווינה, על פי הסדרי העזרה המשפטית ההדדית הקיימים בין אוסטריה ובין מדינת ישראל.

אני רוצה להודיע שישבת הבוקר ביום ב' בשבוע הבא תתחיל ב-10.30 במקום בשעה 09.00.

נמשיך בשמיעת עדותה של הגברת ברנד. גברת ברנד, את ממשיכה להעיד בשבועה.

העדה ברנד כן.

השופט ריה גברת ברנד, אתמול, בסוף עדותך, הזכרת איזה הסכם ביניים בקושטא. מה פירושו של הדבר?

העדה ברנד אחרי טיסתו של בעלי לקושטא, כשבועיים או שלושה לאחר מכן – את התאריך המדויק איני זוכרת – הוא הודיע במברק כי הסכם הביניים בדרך. זאת נועדה להיות תשובה למשא ומתן שהוא ניהל שם על "דם תמורת סחורה, סחורה תמורת דם", כדי להראות שהושג משהו, שאיזה שהוא הסכם הושג שם.

ש. זאת אומרת שלמעשה לא היה הסכם, אלא זה היה רק כלפי אייכמן, כאילו יש איזה הסכם?

ת. עלי לתקן את דברי: הגיע מברק כי הסכם הביניים הושג.

להבריק לבעלך כי אני אפעיל את הטחנה", וברור היה כי הפעלת הטחנה הכוונה לאשוויץ.

ש. מתי שמעת בפעם הראשונה על בנדי גרוס?

ת. על בנדי גרוס שמעתי ב־1942.

ש. אני מתכוון עכשיו בתקופה שהנאצים כבר היו בהונגריה, החל מה־19 במאָרס 1944. מתי אז בפעם הראשונה נודע לך על איזה תפקיד מסוים של בנדי גרוס?

ת. לאחר הכיבוש הנאצי היה הדבר הראשון ששמעתי על בנדי גרוס, כי הוא היה בין ההונגרים הראשונים שאותם עצרו.

ש. ואחרי שהוא שוחרר ממעצר?

ת. איני יכולה להיזכר מתי ראיתו ומתי שוחרתי אתו, אך בזיכרוני נשאר כאשר הופיע כמי שנועד להיות מלווה בעלי לקושטא.

ש. אז כבר דיברת אתו?

ת. כן.

ש. על מה דיברתם?

ת. איני יכולה להיזכר בדיוק, אולם בהתאם למשמעותם של הדברים הוא ראה בכך עניין גדול. אנו עצמנו ראינו...

ש. אני שואל על בנדי גרוס. מה הוא אמר?

ת. איני יכולה לחזור על זה, אני רק יודעת שהוא התלהב כי הגרמנים שולחים יהודי לארצות חוץ או לארץ חוץ ניטרלית. בשאר איני יכולה להיזכר. עלי עוד להוסיף דבר – כאשר הוא דיבר על כך, לא רצה איש להאמין לו. זה נראה כה בלתי ניתן לאמון שהגרמנים ישלחו יהודי לחוץ לארץ, כך שכולם צחקו לו.

ש. זאת אומרת, זה היה עוד לפני שאייכמן דיבר בעצמו עם בעלך על השליחות?

ת. מבחינת הזמן איני יכולה לשחזר עתה את העובדות, אך במשך השיחות זה צריך היה להיות כך, כי הרי לפני כן לא דיברנו על אפשרות כזאת.

ש. אני מבין כי אייכמן הציג בפעם הראשונה את העסקה הזאת לבעלך, אז כבר לא צחקתם על האפשרות הזאת לשלוח יהודי לחוץ לארץ, אז כבר היה לזה אישור של אייכמן.

ת. למרות שאמר, לא יכולנו להאמין לו, לא יכולנו לתפוס זאת, כי הרי ידענו כי השמיד חמישה מיליון, ידענו מיהו, ופתאום הצעה כזו – לא ניתן להאמין. הרי ידענו על הצעות שונות בארצות שונות ואף שם נגזלו היהודים ולא נותרו בחיים. למרות ההבטחות ולמרות המשא ומתן שנוהל, הם הובאו לתאי הגזים. ולכן, לא היה לנו כל ביטחון, לא היתה לנו תחושה רצינית כי אכן הם מתכוונים להציל את יהדות הונגריה.

ש. האם שמעת פעם שבנדי גרוס אמר שהוא מצא קו חדש, את הקו הנכון ללכת לא אל המשרתים, אלא אל אלה שהם הממונים על העניין בנוגע ליהודים? שמעת שבנדי גרוס התפאר בזה שזהו הקו הנכון?

ת. כן, בכך יכולה אני להיזכר, כי הוא התפאר בכך שמצא את הקו הנכון.

ש. זאת אומרת, גם בשיחה הזאת לפני נסיעת בעלך אייכמן הזכיר את זה?

ת. כן.

ש. ושם בעלך יחזור אז הוא יפוצץ את תאי הגזים – שמעת דבר כזה בזמנו?

ת. כן.

ש. מפיו של מי?

ת. הן מפי אייכמן והן מפי בעלי. דהיינו, תחילה מפי בעלי ואחר כך מפי אייכמן. בפעם הראשונה שמעתי זאת מפי בעלי.

ש. ומפיו של אייכמן שמעת את זה לפני שבעלך נסע או אחרי שבעלך נסע?

ת. לפני שנסע.

ש. האם שמעת משהו שאייכמן ישאיר את האנשים שהוא יגרש שבוע עד שבועיים באוסטריה?

ת. כן.

ש. מפי אייכמן או מפי בעלך?

ת. מפי אייכמן.

ש. לפני שבעלך נסע או אחרי שבעלך נסע?

ת. לפני שבעלי נסע וגם לאחר שנסע.

ש. אבל את בטוחה שאייכמן אמר זאת, לא מישהו אחר מהגרמנים, או גם מישהו אחר מהגרמנים?

ת. לא. מדוע אני נזכרת היטב, כי לאחר מכן היו אלה הטרוניות שלנו שהוא הבטיח זאת ולא קיים.

השופט הלוי גברת ברנד, בנוגע לשאלה שחברי שאל אותך כרגע, העניין של אוסטריה. האם זה לא התעורר רק מאוחר יותר? אתמול אמרת משהו על דברצן (Debrecen) ויהודים בעלי ערך אתני יותר קטן בעיני אייכמן. כל זה היה במשך חודש יוני בערך, נכון?

העדה ברנד זה היה מאוחר יותר, אחרי נסיעת בעלי.

ש. אולי את טועה בנוגע להבטחה קודמת בעניין זה?

ת. איני נזכרת, אולם זה היה בימים הראשונים כאשר באנו בטרוניה על ההבטחות אותן לא קיים, כי הלוא הוא התכוון לשלוח לארצות חוץ ניטרליות ולהראות להן כי הוא מתכוון להצעתו ברצינות, כי זה סימן לגילוי של רצון טוב. על כן, רצה לשלוח אותם לאוסטריה או למקום אחר ושם ימתינו להסכם אפשרי, אך במקום זאת הוא שלח אותם לאשוויץ. איני נזכרת ממי קיבלנו אז את הדו"חות הראשונים, אולם נמסר לנו כי הרכבות נשלחו מהונגריה ישר לאשוויץ. על כל פנים, איני יכולה בעניין זה לטעות, אני זוכרת זאת במאת האחוזים.

ש. האם הנאשם לא אמר בעצמו שהרכבות נשלחות ישר לאשוויץ?

ת. היה זה משא ומתן מאוחר יותר, ושוב תאריכים מדויקים איני זוכרת. מדוע הלכנו אליו? – הרי תמיד הלכנו אליו באותו עניין. אני רק זוכרת כי כאשר באנו אליו בטרוניה, הוא אמר: "את יכולה

- ש. האם היו לבנדי גרוס קשרים עם קלגס (Klages) ושרדר (Schroder)?
- ת. כן, בוודאי.
- ש. מי היה שרדר?
- ת. שרדר היה אחד מסוכני הס"ד (SD), יהודי או יהודי מומר, ייתכן שהיה יהודי למחצה.
- ש. מה היה שמו האמתי של שרדר?
- ת. כמדומני לאופר (Laufer).
- ש. האם הוא היה במדים?
- ת. לא. אני ראיתי רק בתלבושת אזרחית.
- ש. קלגס היה במדים?
- ת. כן, הוא היה במדים.
- ש. קלגס היה מפקד גבוה בס"ד?
- ת. כפי שהיה ידוע לנו אז, הוא היה ראש הס"ד.
- ש. וקלגס התייחס אליך ביחס טוב?
- ת. על כך עלי להוסיף דבר שאולי אינו שייך לעניין.
- ש. אבל תתני קודם כל תשובה לשאלה: היחס של קלגס אליך היה טוב?
- ת. כן. כשראה אותי בפעם הראשונה, הייתי במצב עלוב מאוד, מכאן אולי נראה היה לי שהוא השתדל לנהוג בי באדיבות מיוחדת וביחס הוגן.
- ש. אז אין זה לגמרי צודק לומר, שהוא העמיד פנים נדהמות, כמו שאת התבטאת אתמול עליו, אלא אין זו העמדת פנים במובן הרגיל של המילה. הוא היה נדהם לראות אותך מוכה אחרי שעינו אותך?
- ת. כן. כשראני לראשונה במצב זה, לא הייתי במצב שהיה בידי לשקול, האם כוונתו רצינית או שמא הוא מעמיד פנים של ג'נטלמן המרחם עלי.
- ש. ומאז פנית אליו במקרים שהיו לך צרות עם אייכמן או בכלל בקשר למשא ומתן הזה?
- ת. לאחר זאת הגעתי להחלטה, שאולי, אם אנסה לראות בו אדם הגון, אולי קו זה יעזור לנו יותר מאשר אם אראה גם בו נאצי.
- ש. קלגס אָכזב אותך אישית בצפייה זו, בתקווה זו?
- ת. על כך שוב עלי להוסיף דבר. הרי קיוו או יום-יום לקץ המלחמה, וכבר הורגש אי-ביטחון גם שם בין הנאצים. כמה מהמדים היו קרועים. ואם מותר לי לספר פה דבר אופייני למצב, אוסיף שזה נתן לנו בסיס לתקוות, כי יהיו בוודאי גם כמה נאצים שירצו ליצור לעצמם אליבי.
- ש. את יודעת במקרה מה היה גורלו של קלגס?
- ת. בעת ההפיכה, ב־15 באוקטובר, כאשר ניסו לעצור את בנו של הורטי (Horthy), קלגס נורה בבטנו, וכעבור כמה ימים הוא מת.
- ש. האם ידוע לך אם הרעיון הזה של נסיעת בעלך לחוץ לארץ נולד בחוג של קלגס?
- ת. לא הבינתי.
- ש. האם הרעיון הראשון, שבעלך יצא לחוץ לארץ, יצא מהאנשים של קלגס או שרדר – לאופר, או בנדי גרוס, שהיה קשור אתם?
- ת. זה יכול להיות.
- ש. אמרת כאן משהו, שהנאשם אמר לך פעם, שאין לו סמכות לשחרר מישהו. את זוכרת שאתמול אמרת שאת פנית אליו בבקשה לשחרר צנחנים. איני רוצה להיכנס לפרשת הצנחנים, אלא רק לתשובת הנאשם שאין לו סמכות לשחרר.
- ת. כן.
- ש. האם גם אמר לך למי יש סמכות לשחרר?
- ת. הוא לא אמר לי למי יש סמכות לכך. אך כפי שפנינו לכל מקום שהיה לנו מגע אתו, פנינו לקלגס, פנינו לבכר (Becher), פנינו לקרומיי (Krumey), כפי שגם פנינו לאייכמן.
- ש. אבל למי היתה סמכות?
- ת. זאת לא אוכל לומר.
- ש. את יודעת שקלגס היה ראש הס"ד, שזה שירות הביטחון, שהוא ממונה על עניינים כאלה, עניינים ביטחוניים, מעצרים ושחרורים?
- ת. כן, אבל הצנחנים לא היו בידי הגרמנים אלא בידי הריגול ההונגרי.
- ש. אבל אני מתכוון אל הגרמנים, במידה שזה היה תלוי בגרמנים.
- ת. כמובן שזה היה תלוי בשירות הביטחון.
- ש. את עוד אמרת שהכנסת את הילדים שלך למחנה קולומבוס (Columbus). האם הבנתי נכון?
- ת. כן.
- ש. אמרת גם, שכאשר אייכמן סירב להרשות להם לנסוע, היית אומנם מאוכזבת מאוד, אבל מצד שני ראית בזה סימן של רצינות.
- ת. כן.
- ש. האם ידוע לך במקרה משהו, שד"ר קסטנר (Kasztner) המנוח קיבל אילו ידיעות מוסמכות מוויסליצני (Wisliceny) בעניין רצינות הרכבת ושהאחרון הסתמך על מזכירתו של אייכמן?
- ת. בכך איני יכולה להיזכר. אך ויטליצני לא היה בעינינו, בתקופה מאוחרת יותר, אישיות מהימנה שאפשר היה לתת אמון בדבריו.
- ש. האם בכלל במשך כל המשא ומתן שמעת פעם משהו, שמזכירתו של אייכמן מוסרת לכם ידיעות?
- ת. לא.
- ש. אני מניח שאילו ד"ר קסטנר היה יודע דבר זה, הוא היה מספר לך?
- ת. אני מניחה שכן.
- ש. הזכרת אתמול את בריחת משפחת מנפרד וייס (Manfred Weiss) מהונגריה?
- ת. כן.
- ש. ואמרת בקשר לכך שזה לא היה ידוע כל כך ליהודים באותו

שחסרה לך, או לכם, הגבורה או האומץ האישי. הוכחת זאת בעמידתך בכל העיניים אשר סיפרת לנו עליהם אתמול. אני חושב שאילו הייתם רואים זאת כשיקול נכון – הייתם מוצאים את הדרך. זה היה עניין של שיקול.

ת. זאת רציתי לומר. אנחנו לא התמצאנו בהייררכיה הגרמנית הנאצית. היינו אומנם משוכנעים, אך לא ידענו – שמא יבוא אחר תחתיו והמנגנון יוסיף לנו, ואולי אף יעבוד מהר יותר. הרי לא היה לנו מושג במנגנון הנאצי ובמה שנעשה מאחורי הקלעים. ומאוחר יותר הרי ראינו זאת בסלובקיה עם מרד הפרטיזנים, כי שם נפלו חלל לא רק אלה אשר ידם היתה במרד, אלא מיד לאחר המרד נשלח מחנה שלם ישר לאושוויץ.

השופט הלוי תודה.

אב בית הדין רצוני לשאול אותך בעניין שלוש המזוודות אשר מסרת למשרד של קלגס. אמרת שמסרת אותן לשמירה?

העדה ברנד כן.

ש. לשמירה באיזה תנאים?

ת. זאת היתה רק הפקדה. אנו חששנו להחזיק זאת אצלנו, כי הרי לא היתה לנו כספת לשמירה וכבר נשדדנו פעם על ידי רשות אחרת, ולא רצינו לחזור ולהסתכן. היה צורך להפקיד את הדברים במקום בטוח, וקלגס קיבל את המזוודות לשמירה בטוחה.

ש. אני שומע שאמרת Verrechnung (התחשבות), זה לא Depot (הפקדה)?

ת. כן, התכוונתי שהפקדנו וכי הדבר ייחשב, כלומר שלא ייגנב ולא יוחרם ולא יילקח מאתנו, אלא שיישמר וייחשב כתמורתנו.

ש. האם על זה דובר עם קלגס או שזה היה מובן מבלי שידובר על כך?

ת. לא סתם כך, בבת אחת, לקחתי את המזוודות. הלכתי אליו תחילה לברר. וכאן עלי להוסיף משפט אחד. ראינו אז מפלות שונות מצדדים שונים והגרמנים עדיין קיבלו אותנו ורצו במגע עמנו. לא ידענו אומנם את מחשבות הסתר של הגרמנים, אך ידענו כי עלינו לאסוף את הסכום בפנים הארץ ולא יכולנו לשמור אותו אצלנו. מי יהיה אחראי לכך. לפיכך הוא לקח על עצמו את התפקיד להשאיר את הכסף אצלו עד להתחשבות.

ש. על זה דיברתם עם קלגס?

ת. כן.

ש. האם נעשה פעם חשבון אחר כך?

ת. כן.

ש. מתי?

ת. קצת יותר מאוחר, תחילה שמענו את הערך ואחר כך החשיבו זאת כחלק מהתמורה לרכבת ברגן-בלזן (Bergen-Belsen).

ש. זאת אומרת, שהמזוודות האלה עברו לרשותו של קלגס? או של בכר?

ת. חישובו את הערך והעבירו זאת יחד עם החשבון לבכר.

ש. אז זוכרת באיזה סכום הוערך תוכן המזוודות הללו?

זמן. אמרת שהיהודים לא ידעו שהנאצים כבר הצילו יהודים כגון משפחת וייס?

ת. כן.

ש. זה לא היה ידוע ברבים, זה היה סוד?

ת. זה לא היה סוד. למשפחת וייס לא היה בהתחלה עניין עם העם. מלבד זה שהברונת וייס עסקה בסעד לילדים, ולא הושם לב שאין היא מופיעה באיזה ישיבה. כך שאי אפשר היה להבחין בזה בהתחלה. אם אני נזכרת היטב, אנו עצמנו שמענו אז מפי הגרמנים כי משפחת וייס הובאה לארץ ניטרלית.

ש. ושמעתם שהם שילמו בעד זה הן תועפות, סכומים ענקיים בוודאי?

ת. ידענו רק כי כל מפעלי מנפרד וייס הועברו לידיים גרמניות.

ש. והוועדה לא טיפלה בעניין הזה?

ת. בכך לא היה לנו בכלל כל עניין.

ש. שמעת שבכר טיפל בזה, לפני שאתם הכרתם אותו בוודאי?

ת. כן.

ש. בתקופה הרבה יותר מאוחרת, את הלוא נשאת בבדפשט כל הזמן?

ת. כן.

ש. היה זמן שבכר טיפל לא רק בעניינים כלכליים, אלא שהיה לו גם פיקוד בבדפשט?

ת. על כך אין לי כל ידיעה. אני הכרתיו רק כראש המחלקה הכלכלית.

ש. את יודעת מה היה תפקידו של הנאשם בעניין זה בתקופת הדפורטציות הגדולות לאושוויץ?

ת. מה שאוכל לומר הוא רק זה, כי הוא היה איש, שלפי ידיעתנו כל אשר נגע ביהודים היה בידיו. אייכמן היה זה שהציע וקבע ואף ביצע את כל ההוראות ביחס ליהודים.

ש. והיה זמן שהיה ידוע שהוא שולח את האנשים לאושוויץ לתאי הגזים?

ת. כי היה ידוע שהוא שולח את האנשים לאושוויץ? – כמובן דבר זה היה ידוע.

ש. האם הוועדה דנה פעם באיזו אפשרות לחסל את אייכמן, להרוג אותו?

ת. אנחנו קיבלנו דו"חות שונים מארצות שונות מה עלה בגורלם של פרטיזנים ואנשים אשר יזמו פעולות נגד גרמנים. איני רוצה להתפאר ואף איני רוצה לפאר את הוועדה, אך לא פעם עמדה לנגד עינינו השאלה מה עלול להיות אם נכנס, כפי שנכנסנו, באין מפריע, לאייכמן ומישהו יירה בו, מה נשיג בכך? ברצוני לומר בגלוי ובישור, כי היינו ועדה להצלה ולעזרה ואיש מאתנו לא היה גיבור. כך שאומר אולי, כי שיווינו לנגד עינינו שמוטב לנסות להשאיר אנשים אלה בחיים, כי אם ייהרג – לא ידענו אם מכך תקום הצלה. המותר לי אולי לומר עוד דבר...

ש. אולי השאלה הבאה תבהיר לך את כוונתי. אני לא חושב

ת. איני יכולה להיזכר באיזה סכום, על כל פנים ניסינו להשיג סכום גדול.

ש. גם בערך אינך זוכרת?

ת. איני זוכרת.

ש. עכשיו דבר שני, אמרת שאייכמן לא קיים מה שהוא הבטיח?

ת. כן.

ש. את יכולה לומר לנו דברים ספציפיים, "זה הוא קיים וזה הוא לא קיים"? את או בעלך, איני זוכר, דיברתם על ה-600 או ה-800. זאת הוא לא קיים?

ת. לא קיים.

ש. מדוע לא קיים?

ת. הוא לא קיים.

ש. ה-600 או ה-800, זאת הרכבת שאחר כך נקראה "רכבת ברגן-בלזן"?

ת. כן.

ש. ומה הוא לא קיים? האנשים האלה הלוא יצאו לארץ ניטרלית בסוף.

ת. באומרי "לא קיים" התכוונתי כי אז כאשר בעלי נסע הוא הבטיח כי הקרונות הראשונים יוחזקו במקום שניתן להחזיק אותם נכונים, דהיינו, באוסטריה או בגרמניה, וכי אושוויץ לא תעבוד, וכי בזה הוא רואה בסיס למשא ומתן. זאת היתה אחת הנקודות החשובות. אולם מיד החלו הגירושים ומיד הופעלו תאי הגזים באושוויץ.

ש. אבל עניין זה אינו נוגע ל-600 או ה-800. לכן לא הבנתי את הדבר הזה. נקודה זו הבינתי, זו הפרה רצינית של ההבטחה, הוא אמר שלא יהיו שילוחים לאושוויץ ובכל זאת היו שילוחים לאושוויץ. אבל מדוע אמרת בעדותך שבעניין ה-600 או ה-800 הוא לא קיים את הבטחתו?

ת. אמרתי כי הוא הבטיח שיביא מערי השדה כמה מאות יהודים לבודפשט כדי לצרפם לאותה קבוצה של 600 או 800, ואף דרש רשימות ומשמסרנו לו את הרשימות הוא שוב השתמש בתירוץ אחר; ולבסוף טען: לאן נביא אותם? הרי אין לנו מקום.

ש. היה עוד משהו שהוא לא קיים ממה שהבטיח, חוץ משני הדברים האלה שהזכרת?

ת. את העיקר בכך שהוא לא קיים ראיתי בכך כי תוך שישה עד שבעה שבועות מרבית יהדות הונגריה הומתה בגזים.

אב בית הדין תודה. יש לכם עוד שאלות הנובעות משאלות השופטים?

מר בך שאלה אחת, אדוני.

גברת ברנד, הייתי רוצה להבהיר. את מסרת לבית המשפט על שתי שיחות עם אייכמן אשר בהן דובר על שליחת אנשים לאוסטריה, קודם כל השיחות הראשונות בנוכחות בעלך מיד לאחרי נסיעתו, כשדובר על שליחת האנשים לעת עתה לאוסטריה ולא אושוויץ, ואחר כך על 15,000 שנשלחו מדברצן לשטרסהוף

העדה ברנד איני נזכרת בכך, אני רק יכולה לומר כי אלה מדברצן ואחרים – היתה זו כבר תוצאה של המשא ומתן הנוסף אשר נוהל עם בכר.

ש. לגבי השיחות הראשונות, לא זכור לך מספר מסוים של יהודים שהיה צריך לשלוח אותם לאוסטריה?

ת. איני זוכרת.

אב בית הדין ד"ר סרבציוס, יש לאדוני שאלות הנובעות משאלות השופטים?

ד"ר סרבציוס כן.

האם היתה זו נקודה חשובה בהסכם, כי על בעלך עצמו לחזור ולהביא עמו תשובה תוך שבועיים?

העדה ברנד איני חושבת שהיה זה תנאי חשוב יותר מזה שעד אז ישאיר את האנשים בחיים, ולא יפעיל את אושוויץ.

ש. גבירתי העדה, מותר לי לבקש שתעני לשאלתי: האם היתה זאת נקודה בהסכם, שבעלך יחזור וידווח תוך שבועיים מה קרה?

ת. כן. אבל הוא אמר כי אם לא יסיים תוך שבועיים, יוכל להישאר עוד כמה ימים, רק שיודיע. אם אני נזכרת, אז גם זה היה בין הדברים.

ש. עוד שאלה אחרונה: אמרת כי אייכמן אמר לך כי יחזור ויפעיל את הטחנות. האם זה בטוח כי לך עצמך אמר ביטוי זה?

ת. כן.

ש. האם אין זה אפשרי כי את מערכת דברים אלה בדברים ששמעת מפי קסטנר או מפי בעלך או קראת אותם באיזה שהוא מקום, וכי עתה, בתוך לבך את מביאה אותם כדברים שנאמרו בפניך?

ת. לא.

ש. אם כך, יותר לי לקרוא באוזניך דבר מה מתוך הספר של בעלך. בעמ' 258 כתוב בקשר להסכם הביניים, כי אייכמן אמר לקסטנר שאם הוא לא יחזור תוך שלושה ימים, אז הוא שוב יפעיל את הטחנות באושוויץ. זאת אמר אפוא לקסטנר, לא לך?

ת. בנוכחותי.

ד"ר סרבציוס אין עוד שאלות כפי אל העדה.

אב בית הדין תודה, גברת ברנד. סיימת את עדותך. עכשיו נקרא למר יואל ברנד. מר ברנד, אתה מעיד עדיין בשבועה.

העד ברנד מובן מאליו.

השופט רוה אדון ברנד, בתעודה שמסרת לנו כתוב שאתה חבר של "הוועד המרכזי של היהודים" צנטרלראט – (Zentralrat). האם היית חבר של הוועד המרכזי הזה?

העד ברנד לא.

ש. האם אנשים נוספים אחרים שלא היו חברי הצנטרלראט קיבלו תעודות כאלה?

השלישית, על כל פנים היה זה אחרי השיחה הראשונה, איני יודע אם לפני השיחה השנייה או לאחריה.

ש. שאלתי היא: האם היה קשר בין הצעתו של אייכמן לבין הזכרת שמו של הימלר?

ת. בהחלט היה קשר בין הדברים. נאמר לנו והודגש באוזנינו כי הצעת אייכמן מהווה את אפשרות ההצלה היחידה. כבוד השופט, אני מבקש להסביר את מצבנו אז. פתאום החלו כל הארגונים, הס"ס, ה"יודן אבטיילונג" (המחלקה לענייני היהודים), הריגול הנגדי, הריגול הנגדי ההונגרי, כולם החלו מחזרים כביכול אחרינו ומבקשים לשאת חסד בעניינינו. במשך שנים היה לנו קשר אך ורק עם סוכני הריגול הנגדי הגרמני. הם רדו בנו, הם סחטו אותנו, הם התייחסו אלינו באופן שלילי, אבל בכל זאת פעלנו בעזרתם. הם העבירו אלינו כספים ובאמצעותם העברנו הלאה את הכספים, עמדנו באיזה קשר אתם. והנה החלו לבוא יחידות אחרות. ודווקא היודן אבטיילונג היא היחידה אשר חלשה על גורל היהודים בקרפטורוסיה, בטרנסילבניה ועוד.

ש. תבין את השאלה שלי. האם אלה שהזכירו את הימלר ידעו על ההצעה של אייכמן? האם הם הזכירו את הימלר כדי להראות לך שההצעה היא רצינית. זה מה שמעניין אותי.

ת. כן, השם הימלר הוזכר. איני יודע בדיוק, איני זוכר את המילים, אבל כך הבינתי. השיחות עם אייכמן זכורות לי טוב יותר. הובהר לי שעסקת אייכמן נובעת מהימלר והימלר הוא האיש שיכול להציל, ואכן יציל את היהודים. נרמז לי כי הימלר הוא האיש ההגון אשר אפשר לדבר איתו. כל הרושם שלי היה אז – כפי שאמרתי אתמול – שהימלר כאילו נותן את היהודים כשלמונים כדי להיכנס בכרטיס ביקור זה לעניינים יותר גדולים.

ש. נעצרת בתורכיה על ידי התורכים?

ת. כן, תחילה נעצרתי בתורכיה. נעצרתי על ידי התורכים.

ש. מדוע. בקשר עם הוויזה שלך?

ת. בקשר לאשרת הכניסה שלי לתורכיה. לא היתה לי אשרת כניסה בהגיעי ואחר כך הוסדר לי אישור שהיה.

ש. כמה זמן לאחר שהגעתי לקושטא נעצרת?

ת. לאחר יומיים או שלושה, אולי אפילו ארבעה, לאחר כמה ימים.

ש. האם נשארתי במעצר התורכי עד שנסעתי לחאלב?

ת. לא. הם בכלל לא החזיקו אותי בתא, בכלא. התורכים בעצם לא ידעו מה לעשות בי. הוחזקתי בחדר גדול אשר היתה בו גם קבלת קהל, אבל ליד הדלת הוצב שוטר ואילו לי לא הותרה היציאה. בערב סגרו את החדר ואמרו כי נישן באותו חדר, אבל עוד באותו ערב שיחדנו בעזרת בקשיש את השוטר והלכנו לישון במלון.

ש. על כל פנים, לפני שנעצרת מסרת לאנשי הסוכנות בקושטא את כל הפרטים של כל המשא ומתן ואת כל הדברים שקרו בהונגריה?

ת. כן. מרגע הגיעי לאיסטנבול ישבתי כמעט בישיבה מתמדת פעם עם אנשי מפלגה זו, פעם עם אנשי מפלגה זו, למעשה כל הזמן הייתי בישיבות.

ש. וסיפרת להם את כל הפרטים?

ת. כן.

ש. רבים או מעטים? איזה חוג של אנשים קיבלו תעודה זאת?

ת. לא רבים. מעטים ביותר.

ש. איזה סוג של אנשים קיבלו את התעודה?

ת. אנו ביקשנו זאת, זאת אומרת קסטנר ואני – איני זוכר אם זה היה קסטנר ואני, או קסטנר או אני – כדי שנוכל לנוע באופן חופשי, לעלות על חשמליות, להיכנס למוניות – הלוא נחפזנו ולא היה זמן בידי. ביקשנו שיתנו תעודות אלה לחברי הוועדה, וכעבור זמן ביקשתי, עם יציאתי, שיתנו גם לאשתי, לאמי, לאחותי ולילדי. היו גם תעודות כאלה בידי אנשי פרוידגר (Freudiger). יהודים עשירים קיבלו זאת באמצעות פרוידגר. היתה שם קבוצת לינק (Link).

ש. עוד דבר קטן, כיוון שהפרוטוקול נשתבש בנקודה אחת. ביחס לכספים שהועברו אליך על ידי אייכמן. מה הסכומים שקיבלת?

ת. הסכום שקיבלתי מאייכמן?

ש. כן.

ת. היו אלה 270,000 פרנקים שווייצריים, והיו אלה עוד דולרים – איני זוכר אם 50,000, 53,000 או 57,000, אבל הייתי יכול לברר זאת.

ש. השאלה באה רק כי כתוב בפרוטוקול במקום אחד 72,000 פרנקים שווייצריים ו-720,000 דולר. לא זה נכון ולא זה נכון?

ת. 270,000 פרנקים שווייצריים וחמישים וכמה אלפי דולרים.

ש. אמרת שמישהו הזכיר באחת השיחות את הימלר (Himmler) והשתמשת בביטוי "Man wollte mir ein Kind in den Bauch hereinreden mit dem Himmler" (רצו להבליע לי בדווא על אודות הימלר). אני מעוניין לדעת מי הזכיר את הימלר ומה אמרו על הימלר.

ת. אחד מראשי הדברנים שם היה לאופר, זה שאומנם לא היה יהודי, היה יהודי מומר, נדמה לי שאשתו או סבתו היו גם יהודיות מומרות. הוא היה איש הריגול הנגדי הגרמני והוא טען אז בשיחה כי הימלר מעולם לא דיבר ולא עשה נגד יהודים ואמרתי לו כי הדבר לא נכון. אז עוד לא ידעתי בדיוק, רק לאחר מכן ידעתי בדיוק אבל שמעתי על הנאום שהימלר נאם פעם בפני אנשי הס"ס; ידענו גם שהימלר הוא ראש הס"ס ושהס"ס הוא ארגון המשמיד את היהודים. לזה התכוונתי כשאמרתי שרצו להבליע לי בדווא.

השני היה מפקד משמר-הנהר קלויזניצר (Klausnitzer). זה האיש שביום כניסת הגרמנים להונגריה ערך מצוד על הנכבדים, על שמנה וסלתה של בודפשט, עצר אותם, כלא אותם במרתף משרדי Donau-Dampfschiffahrtsgesellschaft, חברת התעבורה בנהר הדנובה.

ש. אבל בקשר לעסקה הזאת, "דם תמורת סחורה", איש לא הזכיר את הימלר?

ת. לא, זה היה אחרי שכבר הושמעה הצעת אייכמן "סחורה תמורת דם". איני זוכר אם זה היה לפני השיחה השנייה או אחרי השיחה השנייה, בכל אופן, אחרי השיחה הראשונה כשכבר מסר לנו פרטים על המשאיות שהוא רוצה. איני יודע אם היתה זו השיחה

- ת. כן, את כל הפרטים.
- ש. סיפרת להם גם את העניין עם ה-100,000 יהודים?
- ת. כן, גם על ה-100,000 עוד לשאלת אתמול, כבוד השופט, לעתים קרובות דיברתי על אלפים אלה, על 10,000, ביקשתי והתחננתי. מעט יותר, אולי מספר מועט יותר. לא יכולתי לעשות משהו אחר. עשיתי מה שיכולתי. תמיד הדבר חזר על עצמו. זה היה העיקר בשבילי.
- ש. אני רוצה שזה יהיה ברור. האם סיפרת לאנשי הסוכנות בקושטא שאם תחזור עם תשובה חיובית לבודפשט אייכמן הבטיח שבמקרה זה הוא ישאיר קודם כל 100,000 יהודים?
- ת. כן, עשרה אחוזים.
- ש. עשרה אחוזים של מה?
- ת. עשרה אחוזים של מיליון יהודים.
- ש. זאת אומרת, שהיה ברור שמדובר ב-100,000 יהודים?
- ת. כן, אדוני.
- ש. וגם סיפרת להם שהוא הבטיח במקרה זה לפוצץ את מתקני הגז?
- ת. כן.
- ש. נחזור להונגריה, לשיחות שלך עם אייכמן. אמרת שהוא הבטיח שבמשך שבוע עד שבועיים לא ישלח אנשים לאושוויץ, אלא לאוסטריה ולסלובקיה. נכון?
- ת. כן... זאת אומרת... אני לא הייתי רוצה לומר במאת האחוזים שהוא לא אמר שלא ישלח אותם לאושוויץ... הוא דווקא כן אמר. הוא אמר שהוא לא ישלח אותם לאושוויץ, אלא שישלח אותם לאוסטריה ולצ'כוסלובקיה ושם יחזיק אותם במשך 14 ימים – אבל תמורה.
- ש. גם על זה סיפרת בקושטא לאנשי הסוכנות?
- ת. כמובן, כמובן סיפרתי את זה. ביקשתי, התחננתי בקושטא באוזני האנשים, שאני מוכרח לחזור, עלי לחזור תוך שבוע או שבועיים לכל היותר. מאה פעמים אמרתי זאת. וגם על זאת שבכל יום משלחים 12,000 יהודים.
- ש. מתי נודע לך שאייכמן לא קיים את הבטחתו?
- ת. כבר בימים הראשונים לאחר שהגעתי לאיסטנבול נתקבלו המברקים הראשונים מבודפשט "השילוחים נמשכים". ואני שיגרתי משם מברקים מיואשים.
- ש. כאשר שמעת על זה בקושטא, האם זה השפיע עליך בקשר לדעתך על הרצינות של כל ההצעה של אייכמן, ושלא יישארו באוסטריה?
- ת. זאת לא הבריקו לי שאנשים אינם נשארים באוסטריה. הבריקו לי: השילוחים נשלחים. ידעתי כמה מדובר, ידעתי שהשילוחים נמשכים.
- ש. היתה כאן אי-הבנה. השאלה שלי היתה: מתי נודע לך שאייכמן לא קיים את הבטחתו להשאיר את האנשים במשך שבוע או שבועיים באוסטריה?
- ת. לא אחר ששוחררתי באיסטנבול... לא באיסטנבול, בקהיר, כי עוד בקהיר קיבלתי פתקים מאנשים שכתבו לי: הצלחנו לעכב את הדברים, הצלחנו להפסיק את הדברים.
- ש. זאת אומרת עד ששוחררת מקהיר לא ידעת שאייכמן לא קיים את ההבטחה הזאת?
- ת. ידיעות ברורות לא היו לי, אבל בלבי היה לי ברור שאם אני חוזר לשם, הוא ימשיך בשילוחים.
- ש. לא הבינות את שאלתי. השאלה היתה: האם עד לאחר שחרורך מקהיר לא ידעת שהבטחה זו, להביא אנשים לשבוע-שבועיים לאוסטריה, לא קוימה על ידי אייכמן?
- ת. ידיעות ברורות לא היו לי שם. אבל ידעתי זאת בעצמי שעלי לחזור. הוא עצמו אמר לי שאם אני חוזר, הרכבות ממשיכות לנוע. זאת ידעתי.
- ש. מתי נודע לך לגבי אותם שבועיים ימים של משלוח לאוסטריה, שלא קוימה ההבטחה? מדובר בשבועיים הראשונים שאז עוד לא היית בקהיר.
- ת. זה נודע לי רק לאחר שנים רבות.
- ש. עכשיו לנקודה אחרת: האם אייכמן אמר לך שנשארו באירופה 2,000,000 יהודים ושאלם בנות הברית או צ'רצ'יל או רוזבלט רוצים אותם, שייקחו אותם ושייטנו תמורה?
- ת. כן, אייכמן אמר לי שאם רוזבלט או צ'רצ'יל או אלה ואלה רוצים בהם, הם יכולים לקבלם. את המספר המדויק אני זוכר, אם אמר שני מיליון או שניים וחצי מיליון. אני מבקש להטעים שלי זה לא היה חשוב.
- ש. קראתי באיזה מקום במסמכים שקיבלנו אתמול תיאור קצת אחר, זאת אומרת לא בצורה כפי שאתה אמרת על ההבטחה שאנשים יישארו באוסטריה או בסלובקיה, אלא שם נאמר, כאילו אייכמן אמר להפך, שהגירוש יתחילו בכל תקופה ושאהר – שם נזכר השם של קרומיי (Krumey) – אמר שהוא מוכן להבטיח, שאף אחד לא ייהרג עד שאתה תשוב. מה אתה יכול לומר לנו על הגרסה הזאת?
- ת. זאת אולי טעות דפוס. כי אני בטוח בהחלט שאייכמן היה האיש שאמר לי את הדברים. לפני המראת המטוס קרומיי אמר לי שהוא מבטיח, והוא ידאג לשמירת ההבטחה. אבל בהתחלה אמר לי זאת אייכמן. זאת ודאי טעות דפוס.
- ש. השופט הלוי מר ברנד, אולי תואיל לענות בקצרה רק על השאלות ובלי התרגשות, אם אפשר. אם מותר להזכיר את הדוגמה של הגברת ברנד אשתך שדיברה בשקט כזה.
- ש. העד ברנד כבוד השופט, אני מנסה לעשות זאת. כמובן שאני מתרגש.
- ש. אני מבין שהדברים האלה קרובים מאוד ללבך, אבל פה בית משפט. אנחנו רוצים לברר עובדות.
- אמרת היום שלא היית חבר היודנראט בבודפשט למרות התעודה שאומרת שכן היית?
- ת. נכון.

ת. כן, זאת היתה אחת הדילמות.

ש. איני שואל על הדילמה. למה פחדת לגלות את ההצעה הזאת לאנגלים, הרי זה לא נוגע ל"ספר הלבן"?

ת. הארגון הציוני אשר עמו נמניתי היה לו עניין אחד – עלייה; הגרמנים היה להם עניין אחד – השמדה. לעולם היה עניין שלא להתיר כניסת היהודים. ואני הייתי בתווך ולא רציתי לדרוך לאיש על היבלות, ופניתי אנה ואנה והתלבטתי.

ש. מר ברנד, אם לא חששת לגלות למר שרת, אז שרתוק, בנוכחות קצינים אנגלים את ההצעה לשחרר מיליון יהודים, מדוע חששת לגלות את הפרט שאם תיתן תשובה חיובית יתחילו ב-100,000.

ת. אני משוכנע שאמרתיו או כי הצעד הראשון ייעשה על ידי הגרמנים, הם יהיו הראשונים, הם ישחררו יהודים.

ש. מר ברנד, נדמה לי שזו אינה תשובה לשאלה.

ת. אני מוכרח לומר את זה כך, אני עשיתי עם עצמי, ערכתי עם עצמי מקח וממכר, נשאתי ונתתי עם עצמי, אמרתי 5,000, 10,000, 20,000, 100,000.

ש. האם אמרת בחאלב למר שרת שתכף כאשר תביא לבודפשט תשובה חיובית עקרונית, ועוד לפני מילוי ההסכם, אייכמן הבטיח להשמיד את מתקני ההשמדה?

ת. אני משוכנע שמן ההכרח אמרתי זאת.

ש. בחאלב אמרת זאת למר שרת?

ת. אבל איני רוצה להישבע על כך, אני משוכנע שהיה זה מן ההכרח שאומר לו, זה היה הדבר החשוב ביותר שהיה בלבי. מדוע לא כתובים הדברים בפרוטוקול – איני יודע.

ש. בנוגע לשאלה הזאת לא היה חשש לגלות זאת בנוכחות קצינים אנגלים?

ת. אומנם איני יכול להיזכר בכל אחד ואחד מהמניעים אשר היו אז בלבי, אך איני יכול לתאר שדבר זה לא עלה על שפתו. עד כמה שאני מכיר את עצמי מוכרח היה דבר זה להיאמר.

ש. מצד שני שמענו ממך אתמול שאתה סומך לגמרי על הרישום של מר שרת?

ת. איני יכול להניח שמר משה שרת לא ירשום דברים כהלכה או יצניע דברים, איני יכול להעלות על הדעת דבר כזה.

ש. אולי, מר ברנד, מפני שהדברים האלה כל כך נוגעים ברגשותיך ועברו מאז כל כך הרבה שנים אולי אתה טועה ביחס לפרט זה או אחר? חשוב רגע, מר ברנד, האם זה לא אפשרי שהשמת תאי הגזים על ידי הנאצים לא הובטחה לך בתור חלק מהמקדמה או מהמפרעה הזאת שאתה קורא?

ת. כן, אולי טעיתי כאשר דיברתי אתמול על תאי הגזים, כי אייכמן דיבר תמיד על המתקנים. אני חשבתיו שהוא התכוון לתאי הגזים.

ש. גם אני הבנתי כך. השאלה היא אם זה הובטח לך תכף עם הבאת תשובה חיובית עקרונית, או אולי אתה טועה בפרט זה?

ת. אני משוכנע שהוא דיבר על כך, אני משוכנע שדיברנו על כך

ש. ושגם אחרים שלא היו חברים ביודנראט קיבלו תעודות כאלה?

ת. כן.

ש. הזכרת את פרוידיגר. האם גם הוא לא היה חבר היודנראט?

ת. פרוידיגר היה חבר מועצת היהודים. היתה אומנם שערורייה זמן מה מי יהיה. אבל הוא היה חבר.

ש. האם כל חברי מועצת היהודים שוחררו מענידת הטלאי הצהוב?

ת. כן.

ש. וגם אתה ובעלי התעודות הדומות?

ת. כבוד השופט, הייתי מוכרח לפעמים לשאת את הטלאי באופן מוסתר, מתחת לחזה, ולפעמים לא מוסתר. הכול לפי הנסיבות.

ש. תענה בקצרה על השאלה: האם היית משוחרר מענידת הטלאי הצהוב?

ת. כן.

ש. עברתי על המסמכים שהוגשו לנו אתמול ולא מצאתי שאתה מזכיר שם את העניין של עשרה אחוזים. המסמכים האלה הם פרוטוקול של שיחתך ב-11 ביוני 1944 עם מר שרת, אז שרתוק, וגם התרגום לאנגלית. אבל אם אתה רוצה עוד פעם לעיין בשני מסמכים אלה, אולי תוכל להראות לי איפה נזכר משהו על עשרת האחוזים?

ת. גם אני עיינתי אחר הצהריים בזאת. השגתי את התעודה וגם אני לא ראיתי שם את העניין של עשרת האחוזים.

ש. אתה רוצה לומר שיש לך הסבר לזאת? על זה עוד אעמוד אחר כך. אבל אין שם זכר לעשרת האחוזים. את זאת אתה מאשר?

ת. כן, העניין הזה אינו שם.

ש. האם יש בשני המסמכים שהזכרתי זכר על הריסת מתקני ההשמדה?

ת. יש שם כמה תעודות, על כל פנים באחת התעודות לא ראיתי.

ש. באיזה כן?

ת. ראיתי רק מכתבים שבהם האנגלים דוחים את העניין.

ש. אבל אני לא התכוונתי למסמכים הנוגעים להריסה על ידי אווירונים אנגליים או אמריקאיים, אלא הריסה על ידי הנאצים עצמם.

ת. לא, זאת לא ראיתי, לא ראיתי דבר על כך בפרוטוקולים.

ש. נתת אתמול את ההסבר שבנוכחות קצינים אנגלים לא רצית להזכיר מספר גדול של 100,000 יהודים.

ת. אני מניח שכך היה. אני פחדתי מהאנגלים. עוד בבודפשט החלטנו שלא נודיע לאנגלים דבר, רק לאמריקאים, כי ידענו את עמדתם של האנגלים – סרטיפיקטים, "ספר לבן" וכדומה, אנחנו פחדנו מהאנגלים.

ש. ההצעה של אייכמן היתה להעביר את היהודים האלה לארץ ניטרלית, לא לארץ ישראל, והוא אמר לך בפירוש שלא לארץ ישראל?

זאת אומרת, אל המחלקה היהודית. וכאן, עתה, ברגע זה, הביע בנדי באוזניו את הדעה שאין עוד לאנשי הצבא הגרמני מה לומר וכי עלינו, אם כן, לסמוך יותר ולבוא בדברים עם אנשי הס"ד, עם לאופר ועם קלגס, כדי לקדם את עניין העסקה הגדולה.

ש. בדו"ח של ועדת ההצלה שהוגש לנו יש גרסה אחרת של הדברים שאתה סיפרת לנו.

ת. אין זה דו"ח של ועדת ההצלה, או שאיני מכיר אותו.

ש. אולי אפשר להראות לעד את המסמך. אני מתכוון לזה.

ת. דו"ח זה מכנה את עצמו "דו"ח ועדת ההצלה היהודית בבודפשט". אני הייתי חבר ועדת ההצלה, והדו"ח הזה לא הוגש בפני לפני הוצאתו.

ש. תראה אולי בדף 33, 34.

ת. האם מתכוון אתה לפסקה השנייה בעמ' 33?

ש. כן, וגם הלאה, לאחר הקטע השני. אולי תעבור לדף 34 ותעיין גם בהמשך בדף 34. באמצע הפסקה החמישית בדף 34, שני הקטעים האחרונים בדף 34. בפרט יש שם איזה קטע מודגש בדפוס.

ת. כן. אני רואה דברים אלה כבלתי נכונים.

ש. אתה צריך לדעת, לא כן?

ת. כן. אני חושב זאת ללא נכון. זה לא נכון, מה שכתוב.

ש. זה לא יכול להיות עניין של דעות. זה משהו שקרה לך.

ת. מה פירוש?

ש. למשל, שאתה הוצאת את ד"ר קסטנר המנוח מכל המשא ומתן הזה ועשית את הדברים מאחורי גבו.

ת. זה בהחלט דבר כוזב.

ש. תראה גם מה שמודגש בדף 36, בקטע שלפני האחרון.

ת. זאת אינולת. הוא היה יום-יום ברחוב שמשי אנדרו (Simsi Andor). דיברנו יום-יום שעות רבות הוא וכל הוועדה ואשתי. זאת אינולת.

ש. תגיד, מי קבע אותך בתור שליח לקושטא, אייכמן או היהודים?

ת. שניהם. אייכמן שלח וקרא לי ושאל אותי לאן אני רוצה לנסוע.

ש. מי קבע שאתה ולא אחר?

ת. אייכמן לא דיבר על כל איש אחר. אני אמרתי כי עלי לקבל את אישור הוועדה והוועדה אומנם קבעה כי אני אהיה האיש. כל המפלגות הציונות קבעו אותי.

ש. האם לא הציע לך ד"ר קסטנר המנוח מישהו אחר?

ת. כן, ד"ר קסטנר הציע אנשים שונים ובראש ובראשונה רצה כי חותנו ייסע, ד"ר יוז'י, יוסף פישר (Józsi Fischer). הוועדה התנגדה לכך כי הוא לא היה מוכר בפעולותיו. הוא היה יהודי נכבד אך לא היה מנהיג יהודי.

ש. למה ד"ר קסטנר לא נסע בעצמו?

ת. ד"ר קסטנר הביע רק בסוף טרוניה באוזני, אך בתחילה מעולם לא הציע את עצמו כמועמד נגדי, רק לבסוף, אולי יומיים לפני

במשך שעות בוועדה. אני משוכנע שדיברנו על כך במשך שעות בקושטא. אני משוכנע.

ש. עניין אחר. אתה היית בקי כאשר הגיעו הנאצים להונגריה, היית בקי בתולדות השמדת העם היהודי לפני כן?

ת. כן, כבר משנים.

ש. ואתה עבדת עד אז בהצלחה עם קבוצת הריגול הנגדי של הוורמכט?

ת. הם עצמם לא עשו את מלאכת ההצלה, אבל אנחנו עשינו בעזרתם. בעזרתם קיבלנו את הכספים ובעזרתם גם העברנו את הכספים למלאכת ההצלה.

ש. בכל אופן ידעת אז שבגרמניה היתה קבוצה אחת שאחר כך שמעת יותר עליה, קבוצת קנריס (Canaris), קבוצה אנטי-נאצית?

ת. יש לחלק את עניין קבוצת קנריס לשני חלקים. כל הריגול הנגדי הגרמני היה נקרא זמן מסוים "קבוצת קנריס".

ש. אבל הסברת לנו אתמול, נדמה לי, שהיה ריגול גם של הס"ד, והוא נקרא משרד VI?

ת. כן. הימלר בנה לעצמו בשנות המלחמה, בעיקר בשנות המלחמה האחרונות, מערכת ריגול נגדי משלו. שלנברג (Schellenberg) היה אחד האנשים.

ש. ובנדי גרוס הציע לך, או לכם, לעבור מאנשי הריגול הנגדי של הצבא הגרמני לאנשי הריגול הנגדי של הס"ס?

ת. הוא לא קרא לדברים בשםם אבל הוא אשר קישר אותי עם לאופר ועם קלאוזניצר (Klausnitzer).

ש. אבל זה היה תוכן ההצעה?

ת. כן, והוא עצמו עבר לס"ד.

ש. ולא זאת בלבד, אלא שהוא גם הסגיר את סוכני הריגול הנגדי הצבאי לס"ס והם הוצאו להורג?

ת. לא, הם חיים עד היום הזה, אולם הם נעצרו. יש לי כל הסיבות להניח שהוא היה האיש אשר דאג למעצרו, אבל הם חיים עד היום.

ש. והם נעצרו בדירת הוועדה?

ת. בודדים, שניים מהם. זאת אומרת במחבוא המחתרת, בדירת המחבוא המחתרתי של בליץ (Blitz).

ש. הנכון הדבר שבנדי גרוס הסביר לך שלאנשי הוורמכט (Wehrmacht) אין השפעה על ענייני השמדת יהודים ושצריך להתקשר עם אלה שעומדים בראש ענייני השמדת היהודים?

ת. כן, שאנשי הצבא הגרמני אינם יכולים לעצור ולהפסיק את השמדת היהודים. ויותר מזה.

ש. ולכן, אם אתם רוצים לראות תוצאות – יהיה יותר נכון לפנות לס"ס?

ת. כבוד השופט, אולי יותר לי להשיב בשלושה, ארבעה משפטים, אז אוכל לתת תשובה שלמה. הס"ס היה מורכב מיחידות שונות, מקבוצות שונות. היו בו מחלקת יהודים, מחלקת שירות הביטחון, רוכבי אופנוע. באמצעות ארגון הריגול הנגדי של הצבא הגרמני הגענו אל ויסליצני, הגענו אל קרוימי ואחר כך הגעתי גם אל אייכמן.

ש. אמרת אתמול כי בקהיר דיברת עם בריטים רבים, בין היתר, נדמה לי, עם לורד מוין (Lord Moyne) על דברים אלה.

ת. כן.

ש. מה אמר לך לורד מוין?

ת. הפסוק הסופי היה: "מה אעשה במיליון יהודים זה, היכן אשימם?"

ש. מתי הוא אמר לך זאת?

ת. בשלהי קיץ 1944, לא אוכל לנקוב בתאריך.

ש. אמרת שהצגת בזמן האחרון לקורט בכר 110 שאלות. בכתב אני מבין גם אתמול אמרת פה שבכר התעשר מגזל יהודי הונגריה.

ת. בתקופה שהכרתיו הוא היה קצין. לפני כן הוא לא היה אלא פקיד פשוט ועכשיו יש לו מאה עשרים מיליון.

ש. הוא יכול היה להרוויח את זה גם אחרי המלחמה.

ת. הוא יכול היה. כן. אני יודע שהרכוש היהודי הגיע לידי; אני יודע שמקצת הוא החזיר ללא רישום פירוט; אני יודע שהוא התעשר פתאום ועשה דברים אלה.

ש. הצגת לו את השאלה הזאת, האם הוא התעשר מגזל היהודים בהונגריה?

ת. כן, כבר אמרתי שהיו כ-10-12 שאלות. הוא סיפר לי איזה סיפור כי קיבל היתר ייבוא של תבואה וכי צריך היה לעשות איזו עסקה עם הסוכנות וגם עם ישראל. זאת הוא סיפר לי.

ש. אבל למעשה אין לך יסוד מבוסס להשערות אלה מפני שאתה בתקופה הזאת לא היית שם.

ת. מה פירוש הדבר? אני חקרתי על אודות הנאצים 15-20 שנה. אני עושה דבר זולת זאת.

ש. כן, אבל אתה לא היית עד לדברים האלה.

ת. לא, לא ראיתי כיצד דחף את הכסף לכיסו.

ש. אתה גם לא היית עד לאיזו הצלת יהודים על ידי בכר?

ת. לא.

ש. היום אמרת עוד: Alle warben um unsere Gunst (כולם ביקשו את חסדינו). האם זה לא קצת מוגזם לומר כך?

ת. כן, אולי, אבל בכל זאת זה היה כך כי כולם פנו אלינו. הס"ד פנה בהצעות ונכנס בשיחות, קסטנר רץ לוויסליצני, כביכול, בעצמו; אני נקראתי אל אייכמן, הריגול הנגדי פנה אלינו, הריגול הנגדי הכללי הגרמני פנה אלינו – כל אחד רצה אותנו. באו בהצעה זאת לנסוע לאיסטנבול, ביקשו שני מיליון דולר וכל מיני דברים אחרים. הרי לא היה אז לגרמנים אלא קלף אחד – אותם היהודים, מתי מספר, אשר עודם בחיים שאתם אפשר היה לתת תמורת משהו.

ש. אבל האם למעשה כל ההצעות האלה לא באו מכיוון אחד של הימלר?

ת. אדוני השופט, הימלר היה אומנם ראש הס"ס וכולם היו פיקודיו, אבל היתה זו מעין מלחמת תחרות פנימית, היה זה מאבק פנימי, אפילו של רגימנט אחד בשני ואגף אחד בשני.

הנסיעה, אמר: מדוע לא הצעת אותי במקום בנדי גרוס שאסע אתך? דבר זה לא היה בכוחי לעשות. אני הייתי מעדיף לנסוע עם ד"ר קסטנר מאשר עם בנדי גרוס.

ש. לא נתכוונתי במקום בנדי גרוס, אלא שיסע במקומך.

ת. לא. בוויכוחי הוועדה עצמה מעולם לא הציע את עצמו במקום יואל; הוא רק הציע את ד"ר יוסף פישר, ד"ר מרטין ארנה (Martin Ernö) ואחרים.

ש. האם לא ראית גם סכנות בעסקה שהוצעה על ידי אייכמן?

ת. כן. מתחילה.

ש. האם חשבת שאולי זאת רמאות?

ת. חשבנו על כך, אולם אני דחיתי, אנחנו דחינו שאלות אלה. הרי הוא הציע לתת מפרעה, הוא לא דרש משהו מראש, הוא הציע לשחרר יהודים, הוא העמיד לרשותי מטוס גרמני כדי לנסוע לחוץ לארץ.

ש. זה לא היה יותר מדי טוב – אולי זה היה יפה מדי מכדי להיות אמת?

ת. חשבתי שזה יפה מדי מכדי להיות נכון, אך הרי לא יכולתי לדחות מצדי הצעה כזאת.

ש. והתנאי הזה שלא ישתמשו במשאיות בחזית המערב, אלא רק בחזית המזרח, היה בוודאי ברור לך – אם זה בכלל רציני – כי זאת כוונה לפלג את חזית בעלי הברית?

ת. כן, אני מדינאי רע, ידענו כי היו סיבות נסתרות: ראשית – לפלג את בעלות הברית; שנית – שלום נפרד; שלישית – לזכות בנקודה לאחר מכן. זה היה ברור לנו.

ש. וגם בנדי גרוס גילה לך שיש לו הצעה בכיוון של שלום נפרד דווקא, לא סתם שלום, אלא שלום נפרד עם המערב.

ת. רק מאוחר יותר. אולם, בנדי גרוס לא היה אדם אשר אתו התווכחתי, הוא עשה למענו שליחויות, ושילמתי לו כסף.

ש. סיפרת למר שרת בחאלב גם דברים מפורטים בענייני ההגנה בהונגריה. אמרת בין השאר שיש כ-100 אקדחים במצב טוב, שתי מכונות ירייה, ואמרת גם כי יהודי הונגריה יודעים כיום מה פירושו של גירוש, ברור להם שזוהי השמדה. והמשכת כי לדעתך, כפי שרשום פה: "לדעתו של יואל יוכל גרעין של אנשי ההגנה לרכז סביבו הרבה יהודים שיהיו מוכנים להתגונן". ועוד אמרת: "לרשות ההגנה עומדים כרגע אלפיים איש, בכללם גם נשים". כל זה רשום על ידי מר שרת, וכל זה אמרת בנוכחות קצינים בריטיים, זה נכון? אתה מאשר את העובדה?

ת. כן. אני בעצמי עיינתי בינתיים ומר שרת אומר שם כי הוא לא רשם את הדברים רישום קצרני. הוא ערך דו"ח על 12 או 13 עמודים. הוא כתב שם שזה נמשך שש שעות. אני סבור כי זה היה ממושך הרבה יותר, כי אנו המשכנו להתדיין גם בשלוש השעות של הפסקת הצהריים. כן, אני לא זוכר אומנם פרטים, אבל אני בוודאי אמרתי כי יש לנו כ-100 אקדחים או יותר. רק דבר אחד אני אולי אמרתי: כי מסביב לגרעין, יש לנו גרעין של 30-40 חלוצים העשויים להיות קצינים בהגנה אשר תגיע אולי עד 2,000 איש. אך בוודאי לא אמרתי כי יש לנו צבא בן 2,000 איש.

ש. עכשיו, אחרי שהזכרה השיחה עם הלורד מוין, הייתי רוצה לשמוע יותר על השיחה הזאת, לא רק את הפסוק האחרון של לורד מוין.

ת. הוחרקתי בקהיר במעין בית כלא. היה זה למעשה חדר גדול ויפה, שהיו מסדרים ומנקים אותו כל יום. הייתי מקבל אוכל טוב, כל אשר הזמנתי, פרות והכול. אבל מבוקר עד ערב היו מורידים אותי והיו עורכים חקירות, בצורה של שיחות אומנם, אבל למעשה היו אלה חקירות, כי תמיד רשמו רשימות, פרוטוקולים. על זה לא ויתרו, על הפרוטוקול לא ויתרו. ובערב יש ונקראתי על ידי קצינים בריטיים לצאת עמהם לאיזה מועדון או לאיזה מלון, לאכול, לסעוד, לפעמים גם בחברה גדולה מאוד. ושם המשיכו אתי את השיחות האלה. פעם נקראתי והובאתי למועדון האנגלי-מצרי. ותמיד היה זה אותו הדבר, היו שואלים אותי אותן השאלות, היו ממשיכים את השיחות, היו מוסיפים: האם אתה מאמין שיצא מזה משהו, האם אתה מאמין שישחררו את היהודים? כך זה נמשך חודשים, כל השיחות האלה. כל הזמן חזרו ודיברו על המספרים, 5,000, 10,000 וכן הלאה.

וכך הגענו באותו ערב לאותו מועדון. אני זוכר. ישבנו ליד שולחן גדול בגן. היו שם קצינים. היו ביניהם קצינים צרפתיים, אני זוכר זאת בדיוק, אני ישבתי ליד אדון אחד לבוש אזרחית. לא ידעתי מה שמו ומה שמות האחרים. כשמציגים אחד בפני השני, אין מבטאים את השם כראוי, אלא אומרים אותו במהירות ובחטף, אין שומעים את השם בבירור. באותה שיחה התחילו לשאול שוב שאלות ולחזור שוב לאותו עניין: האם באמת אתה חושב שיתנו למספר יהודים לצאת ולכמה יהודים? אמרתי שאיני יכול עוד לשאת. העניין כבר נמאס לי, אמרתי זאת כבר אלף פעמים. ואז קיבלתי את התשובה הזאת שהזכרתי מהאיש שישב לידי: "What shall I do with the million Jews?" ("מה אעשה עם מיליון יהודים?"). נדהמתי וביקשתי לצאת. אמרתי שאיני חש בטוב. כשיצאתי, אמרו לי כי האיש שאמר לך את הדברים האלה הוא לורד מוין. ישבו שם בשעת אותה שיחה לפחות 15-20 איש.

ש. האם אין זה משונה שאדם הפונה אליך בעילום שם, מדבר אחר כך בגוף ראשון: "What shall I do?"

ת. האיש הזה כנראה בכל זאת הוצג בפני, אלא אמרתי שבשעה שמציגים אין שומעים בבירור ואין זוכרים את השם בשעת ההתוודעות.

ש. ואיך האנגלית שלך?

ת. האנגלית שלי די טובה (My English is quite well) אם כי לא במאת האחוזים.

ש. ובכן, לא היה זה מוזר?

ת. אינני אומר שלא הציגו אותו לפני, אבל, כפי שאמרתי, כשמציגים לך מישהו, אינך שומע, אינך מבין היטב. ולא ידעתי שהיה זה לורד מוין.

ש. ובכן, אכן הציגו אותו.

ת. ברצוני בכל זאת להדגיש שהיה זה מצב מיוחד. אני הייתי אסיר, לא היית מוזמן כאיש החברה. היו חקירות. אומנם היו אלה חקירות נימוסיות, ניהלו אותן אתי באופן נימוסי, כי האמינו לי, האמינו לדברים האלה, אבל המצב היה בסופו של דבר מצב מיוחד.

השופט הלוי תודה רבה.

אב בית הדין מר ברנד, סיפרת לנו היום, לשופט רוה, שכאשר היית בקושטא קיבלת מברק או מברקים על שילוחים מהונגריה?

העד ברנד כן.

ש. על ידי מי נשלחו המברקים האלה? ובאיזו דרך הגיעו אליך?
ת. מברקים שלחנו בדרך הרגילה. הלכנו לדואר. עוד העזנו ללכת לדואר כדי לשלוח מברקים. שלחנו מברקים והם הגיעו, ואף הם שלחו מברקים והם הגיעו.

ש. דבר שני: אמרת שהתחננת על מספר היהודים: 5,000, 10,000. בפני מי התחננת?

ת. שליחותי לא ניתנה להיאמן. הרושם הראשון, שבו נתקבלתי בקושטא היה שחברי אמרו: "יאל, האם הנאצים באמת רוצחים כל כך הרבה יהודים כפי שאתה מספר?". לא רצו להאמין לנו ואולי לא יכלו להאמין לנו. התפתלתי כצלופח, כדי שיאמינו לי, כדי להשיג משהו. אמרתי, הרי לשם זה שלחו אותי.

ש. זאת לא היתה תשובה לשאלה שלי: האם היה עליך להתחנן בפני יהודים על מספר היהודים שיש להצילם?

ת. כמובן, אני התחננתי רק בפני היהודים. הייתי צריך לדבר עם מר ברלס, שהביא מישהו מפולין למשרד. דיברתי והתחננתי רק בפני יהודים.

ש. מה הפירוש של המילים, כי היית צריך להתחנן בפני יהודים על מספר יהודים – זאת איני מבין.

ת. משנים היו צריכים לדעת יפה, משנים שלחנו דו"חות לקושטא, לישראל, ללונדון ולניו יורק על המתרחש. זה שקר שהם לא ידעו. ואף פעם לא האמינו לנו. היו צריכים להאמין לנו, ואנשים בינתיים נספו, מיליונים נספו.

ש. בכל זאת איני מבין. אני לא קראתי את ספרך. אני רק שומע את עדותך ושמעתי את עדות אשתך. אני חוזר על שאלתי: האם היה עליך להתחנן בפני יהודים על מספר יהודים שיש להצילם?

ת. אולי אוכל לתאר זאת בצורה של דרשיח, בערך, אם כי לא באופן מדויק לגמרי. אבל זאת היתה רוח הדברים ששלטה בשיחות. אמרו: מה, ישחררו מיד 100,000? אמרתי: אולי לא 100,000, אולי 20,000, אולי 10,000. כך היתה השיחה הלך ושוב כל הזמן. לא האמינו, היו שם גריפל (Griffel), קלרמן (Klarman), היו שם אנשי מפא"י, רביזוניסטים, היו שם אנשי השומר הצעיר וכו', כל אחד היה לו משהו אחר לומר, כל אחד הציע דבר מה אחר.

ש. אם כן אתה רוצה לומר שלא האמינו לך?

ת. האמינו לי ולא האמינו לי. האמינו למחצה ולא האמינו. כך התנהלו כל הזמן השיחות.

ש. אולם מדוע השתמשת בביטוי "ich habe gebettelt um die Zahl der Juden die man retten soll" ("התחננתי על מספר היהודים שיש להצילם")?

ת. אולי לא היה זה הביטוי המוצלח. אני מתנצל בפני בית המשפט.

שניהלת את השיחות יחידי עם אייכמן – היא נכונה, ובוה ד"ר קסטנר אומר אמת?

ת. לא אני ניהלתי את המשא ומתן יחידי עם הגרמנים, עם אייכמן אני ניהלתי. אני הייתי בקשר עם אייכמן וקסטנר היה בקשר עם ויסליצני. זה לא נכון לומר ש"אני סולקתי מהמשא ומתן". דיברתי אתו כל שעה.

ש. את המשא ומתן עם אייכמן ניהלת יחידי?

ת. כן.

ש. אם כן, האם נכון לומר שלא היה לקסטנר קשר עם אייכמן?

ת. כל עוד שאני הייתי בבודפשט לא היה לקסטנר קשר ישיר עם אייכמן.

ש. אם כן, הוא כן סולק?

ת. לא, הוא לא היה מחוץ לקשרים, הוא לא הלך אליו לבדו, אבל אני הייתי שם בכל עת ובכל שעה ודרכי נעשה הקשר.

ש. טוב, את הפירוש נשאר להודמנות אחרת. שאלתי האחרונה, אני חושב שהיא ברורה לגמרי, אבל הייתי רוצה לשמוע אותה מפיו, מר ברנד. נשאלת על ידי בית המשפט כמה פעמים על כך שהיו לך חשדות לגבי כוונות הנאצים, וידעת שיש כל מיני כוונות וכל מיני גישות לגבי הדבר הזה. בכל זאת הסכמת לנסוע לקושטא. האם מותר לומר שהסכמת לנסוע מתוך שראית בזה אפשרות להציל יהודים למרות כל הכוונות הנסתרות של הנאצים?

ת. כן, בכל דרך.

היועץ המשפטי סיימתי.

אב בית הדין ד"ר סרבציוס?

ד"ר סרבציוס שאלה אחת ויחידה לי.

(לעד) אדוני העד, בשיחה בחאלב עם מר שרתוק אתה לא הזכרת לו את ההבטחה לפוצץ את מתקני אושוויץ.

העד ברנד לא בדיוק כך. איני יודע, וכבר אמרתי, איך ייתכן שלא אמרתי זאת, הרי לשם כך באתי, איני יכול לתאר לעצמי שלא אמרתי זאת.

ש. אבל בדו"ח זה לא כתוב?

ת. הספקתי בינתיים לעיין בדו"ח, ואני רואה שאין זה אלא תקציר תמציתי.

ש. ובכן, גם בדו"ח של קסטנר בעמ' 36 לא מוזכר עניין ההצעה לפוצץ את מתקני אושוויץ; ושאלתי היא זאת: היו לך קשיים לשכנע את אנשי הסוכנות באשר למהימנותך. האם לא ייתכן שאתה, מיזמתך ומצדך, הוספת דבר מה כדי להגביר את מהימנותך זו?

ת. אני חושב שלא הבינות אותי כראוי; לא אמרתי שלא האמינו לי. אמרתי כי הדברים אשר היו בפני, דבר הרצח ההמוני, ההצעות הללו המדהימות – עסקות אנשים וסחורה – אלה היו דברים כל כך בלתי מתקבלים על הדעת, שקשה היה להאמין בהם. לזאת התכוונתי.

ש. אדוני העד, לשאלתי תוכל לענות בתשובת הן או לאו. האם

אב בית הדין תודה.

(ליועץ המשפטי ולד"ר סרבציוס) יש לכם שאלות בעקבות השאלות הללו?

היועץ המשפטי אבקש את התעודה שהעד נשאל עליה, התעודה שלו (התעודה מועברת אליו). מר ברנד, אני מבין שהתעודה הזאת היא תעודה סטנדרטית, מודפסת, של חברי מועצת היהודים בבודפשט. האם היו גם תעודות אחרות ליהודים, אשר הקנו מין זכויות כאלה?

העד ברנד אני מניח אומנם כי תעודות של מועצת הזקנים היו כאלה, כדוגמת זו שבידי, אבל איני יודע, כי לא הייתי במועצת הזקנים. אומנם השגנו וקיבלנו גם סוג אחר של תעודות, נדמה לי חמש או שש תעודות, כדי לבקר במחנות וכד'.

ש. לא, אני מדבר על האפשרות לנסוע במונית ובחשמלית וכד'; האם זו היתה התעודה היחידה אשר הקנתה ליהודי אפשרות כזו או שהיו תעודות אחרות שנתנו אפשרות כזאת?

ת. סבורני שלא, לא הייתי רוצה להישבע על כך, אבל סבורני שלא.

ש. אז אולי תאמר לנו במילים פשוטות, אם רצו לתת למישהו אפשרות לנסוע בחשמלית, במונית וכד' נתנו לו תעודה כזאת?

ת. כמובן שאנחנו זייפנו הרבה תעודות.

ש. לא, אני מדבר על התעודות שניתנו באופן רשמי.

ת. סבורני שכן, איני יכול לומר בכטחה, אבל עד כמה שאני יודע לא היו תעודות אחרות למטרה זו.

ש. נשאלת על ידי כבוד השופט ד"ר הלוי על פסקה מסוימת בדו"ח, שאתה אומר שזה רק הדו"ח של ד"ר קסטנר המנוח ולא דו"ח הוועדה, כך הבנתי אותך. אתה נתבקשת לחוות דעה על קטע מסוים אשר בו כאילו נאמר – או כך אתה הבנת כנראה שנאמר – שאתה רצית להוציא את קסטנר מן השיחות. אולי תקרא קטע זה עוד פעם, נדמה לי שלא זאת כוונת הדברים בדו"ח. אני מפנה אותך לעמ' 34, לפסקה החמישית, זו אשר השופט הלוי הפנה אותך אליה.

ת. מה שכתוב כאן – נכון.

ש. שגרורס היה זה אשר רצה להוציא את קסטנר, לא אתה?

ת. הוא רצה את הדבר הזה, הוא רצה לסובב את הדבר כך שהוא ילך במקומי.

השופט הלוי אולי מר האוזנר ישאל אותו גם על המשך בדף 36.

היועץ המשפטי איזו פסקה, כבודו?

השופט הלוי לפני האחרונה, שכתוב בה "מה-8 עד ה-17 במאי..."

היועץ המשפטי עכשיו, מר ברנד, תפתח בעמ' 36. כתוב שם ש"מה-8 עד ה-17 במאי ניהל את השיחות ברנד בלבד". האם זה נכון שכלפי אייכמן אתה הופעת יחידי לשיחות?

העד ברנד זה נכון, אבל התאריך פשוט לא נכון. ב-17 במאי לא הייתי שם בכלל, והמשא ומתן התחיל הרבה לפני ה-8 במאי. קסטנר עמד בקשר עם ויסליצני, לאייכמן הלכתי לבדי. זה התחיל באמצע אפריל בערך ונגמר ב-15 במאי.

ש. אם כן, התאריכים אינם נכונים, אבל העובדה שאתה הוא זה

עכשיו התשובה של זונמאיר. זה המסמך שלנו שמספרו 448, שהוגש גם לנאשם וקיבל אז סימון ת/37(151). התשובה היא מ-22 ביולי 1944. זונמאיר מודיע כאן כי

אוברגרופנפירר וינקלמן (Winkelmann) הודיע לו כי לפני ארבעה-חמישה שבועות הוטל על היהודי ברנד מבדפסט התפקיד להשיג בתורכיה סחורות חסרות בעבור גרמניה, שבתמורתן נועדה לאפשר יציאתם של כמה יהודים לתורכיה. הדברים לא הגיעו לידי סיכום, אך וינקלמן משער כי ברנד נפל בידי השירות החשאי ומסר שם הצהרות. אשתו של ברנד נמצאת בבדפסט ולעת עתה היא עוד חופשייה. מצד אחר, קיבלתי בחשאי ידיעות המרמזות כי השידור מלונדון נכון ואומנם נמצאים כעת בתורכיה שני נציגים של הס"ס. העניין נעשה על פי הוראה סודית של הרייכספירר-ס"ס.

יועץ הצירות גרל (Grell) מודיע היום כי שמע שהמשא ומתן בתורכיה מתקדם באורח רצוי וכי הודעת רויטר נמסרה כנראה רק כדי להסוות את העניין בפני הרוסים, אך למעשה קיימת נכונות מצד מעצמות המערב להסכים לעסק מעין זה.

אני בעניין זה אפנה אחר כך את תשומת לבכם גם לקטעים מדו"ח קסטנר, שאלה באמת השמועות שהופצו על ידי אנשי הוועדה לגרמנים.

השופט הלוי על זה העיד כבר פרוידגר, מפי הרב וייסמנדל (Weissmandel), מין איפכא מסתברא כזה.

מר כך כן. הרעיון היה של הרב וייסמנדל, אחר כך פרוידגר דיבר על כך לעתים קרובות עם אייכמן ועם אחרים ואנחנו רואים, שעל כל פנים, השמועה עשתה את שלה. הנאשם הגיב על עניין זה החל בעמ' 1948 של הודעתו; וכאשר הוא נשאל בקשר לאותו קטע בו נאמר שהיתה פה הוראה סודית מהרייכספירר-ס"ס, או בעמ' 1955 הוא אומר: כן, גם זה נכון, אדוני הפקד. את הפקודה לעניין זה נתן הרייכספירר-ס"ס.

אב בית הדין זה יסומן ת/1191.

מר כך ברשות בית המשפט, אפנה עכשיו את תשומת לב בית המשפט לכמה קטעים מדו"ח ועדת העזרה וההצלה המתייחסים לאותה עסקה, לאותן עסקאות עם הגרמנים, כדי שנוכל לראות איך הדבר נראה בעיני הוועדה. יש פה גם, נראה לי, כמה תשובות לשאלות שנשאלו על ידי כבוד השופטים היום ואתמול.

ראשית בעמ' 23 של הדו"ח. כאן מדובר על המגע הראשון עם הס"ס, הופעתו של ויסליצני בראש "קומנדו היהודים", אשר עוררה את התקווה שאפשר להשיג משהו על ידי משא ומתן על בסיס כלכלי ועל ידי תמרון דיפלומטי. וד"ר קסטנר מוסיף: "אומנם בחזיתות נשתררה, יחד עם הכיבוש הגרמני, דממה מעיקה, אך לא היה ספק בכך שיותר מכל יש להרוויח זמן, בתקווה ובהנחה שהפלישה האנגלו-סקסית, וגם התקפת האביב הרוסית לא תתמהמה עוד זמן רב."

אב בית הדין באיזה עמוד זה?

מר כך זה בעמ' 23. בעמ' 33, יש קטע המדבר על פגישת ברנד-אייכמן. זאת שמע קסטנר כמוכרן רק מברנד, ועל זה כבר דובר הבוקר ולא אצטט מכאן.

אחר כך בעמ' 38 ו-39 של הדו"ח מדובר על הפגישה הראשונה

הוספת דבר מה אשר אייכמן לא אמר אותו, דהיינו שהוא מבטיח לפוצץ את המתקנים באושוויץ?

ת. לא.

ד"ר סרבציוס אין בפי עוד שאלות אל העד.

אב בית הדין תודה, מר ברנד, גמרת את עדותך.

השופט הלוי יותר לי להוסיף משהו לכבוד העד. אני רק רוצה לציין שמר שרת מדגיש באופן מיוחד שמר ברנד היה בעיניו מהימן ביותר ואדם כן ולא היתה שאלה של אי אמון לדו"ח שלו.

אב בית הדין מי ממשיך?

מר כך כבוד בית המשפט, הודעתי לבית המשפט אתמול שהגעתי עם המסמכים עד ה-15 במאי; ואתחיל היום החל מה-15 במאי 1944. אם בית המשפט ירשה לי רק, מחוץ לסדר הכרונולוגי, לצטט שני מסמכים אשר מתייחסים לעדותם של שני העדים האחרונים שהעידו כאן, דהיינו לשליחות של מר יואל ברנד.

המסמך הראשון הוא המסמך שלנו שמספרו 447. כאן משרד החוץ הגרמני מודיע לוונמאיר (Veesenmayer) על שידור מסוים שנקלט ושודר ברדיו לונדון. המסמך הוא מ-20 ביולי 1944, נאמר בו שרדיו לונדון, ב-19 ביולי בערב, בכותרת "גרמניה רוצה לעשות עסקים בדם יהודי", שידר את המשדר דלהלן ושידר ששני שליחים של הממשלה ההונגרית הופיעו לא מכבר בתורכיה כדי להציע לנציגי בעלות הברית שם את ההצעה הבאה של הגסטאפו ושל הממשלה ההונגרית; לפי ההצעה הזאת כל היהודים אשר נותרו בהונגריה יקבלו היתרי יציאה בתנאי שאנגליה וארצות הברית יספקו להונגריה כמות מסוימת של תרופות וחומרי תובלה, לרבות משאיות. והובטח כי בצידוד הזה לא ישתמשו בחזית המערב. לעת עתה עוד מוכרחים לשמור בסוד את שמות השליחים, והדבר נבדק בינתיים בלונדון. בחוגים המוסמכים הבריטיים מציינים זאת כניסיון חסר בוש להחלשת בנות הברית, אשר אהדתן ליהודי הונגריה ידועה היטב. בחוגים בריטיים רשמיים מעריכים את התכנית כניסיון גס להסית את בנות הברית זו נגד זו. לא קיים אף הסיכוי הקטן ביותר כי הממשלה הבריטית והאמריקאית תעיינה במשהו מעין זה, למרות שחשוב היה להן לעזור ליהודי הונגריה. ונאמר עוד: לא ברור עדיין עד כמה התכנית הזאת קיבלה את הסכמתן של הרשויות הגרמניות וההונגריות העליונות, אולם השלטונות הבריטיים מתיימרים לדעת בוודאות כי לגסטאפו היו ידיעות על כך.

עכשיו מודיעים לוונמאיר ממשרד החוץ כי ריבנטרופ (Ribbentrop), האדון מיניסטר החוץ של הרייך, מבקש הודעה על המצב העובדתי בעניין זה.

אב בית הדין זה יסומן ת/1190.

השופט הלוי האם זה תרגום גרמני מדויק של השידור הבריטי? יש לכם גם את השידור הבריטי ממקור בריטי, או אין הבדל ביניהם?

מר כך לא בדקתי את הנוסח האנגלי.

השופט הלוי אני מניח שבתיק ההצלה שאתמול הזכרתם זה קיים, אם אין הבדל – זה בסדר.

מר כך עברתי על החומר ההוא. לא מצאתי שם את התשדורת הזאת.